

1981/82:75

Måndagen den 8 februari

Kl. 11.00

1 § Svar på interpellation 1981/82:110 om handelsförbindelserna med Polen

Anf. 1 Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Oswald Söderqvist har i en interpellation frågat mig:

1. Vilken uppfattning har den svenska regeringen om de åtgärder som USA:s regering vidtagit mot Sovjetunionen med hänvisning till händelseutvecklingen i Polen?

2. Anser statsministern att ett utökat svensk-polskt handelsutbyte är en solidaritetsåtgärd för Polen och det polska folket och till gagn för den svenska ekonomin?

3. Hur har den svensk-polska handeln utvecklats under de senaste åren?

4. Inom vilka områden bedömer den svenska regeringen att det finns möjligheter att utveckla handeln med Polen? På kort sikt? På lång sikt?

Den svenska regeringen har vid flera tillfällen framfört sin djupa oro över utvecklingen i Polen. Vi har med kraft fördömt de grova brott mot grundläggande mänskliga rättigheter som begåtts sedan krigslagarna infördes.

Det är vår självklara plikt att kräva att krigslagarna i Polen upphävs. De som fängslats, däribland Solidaritets ledare Lech Walesa, måste frigges. Polen måste fortsätta på den väg av förhandlingar och vilja till kompromisser som så förhoppningsfullt inleddes.

Samtidigt är det angeläget att försöka lindra enskilda människors lidanden. Svenska folket har bl. a. genom de imponerande frivilliga hjälpinsatserna visat prov på stark solidaritet med behovande i Polen. Regeringen har i flera omgångar gett ekonomiska bidrag till hjälpsändningar till Polen. Bidragen har avsett nödhjälp åt familjer, gamla, arbetslösa och andra särskilt utsatta grupper.

Jag går så över till Oswald Söderqvists direkta frågor.

Förenata staterna beslöt för en tid sedan att vidta vissa ekonomiska

---

*Om handelsför-
bindelserna med
Polen*

sanktioner mot Polen och Sovjetunionen. NATO-länderna och EG har också beslutat om vissa åtgärder mot Polen och Sovjetunionen.

Några sanktioner från svensk sida är inte aktuella. Sverige är bara berett att delta i ekonomiska sanktioner, när sådana har beslutats eller rekommenderats av FN:s säkerhetsråd. En fri världshandel är en oundgänglig förutsättning för en global ekonomisk utveckling och ett viktigt element för att främja relationerna mellan länder med olika samhällssystem.

När det gäller Oswald Söderqvists andra fråga kan man konstatera att Polen under 1970-talet bedrev en mycket expansiv ekonomisk politik. Importen av kapitalvaror finansierades genom lån, framför allt från Västeuropa. Även Sverige lämnade Polen stora handelskrediter på normala kommersiella villkor, oftast med kreditgaranti.

Skuldbördan blev så småningom mycket stor. Polen har f. n. stora svårigheter att betala räntor och amorteringar. Betalningssvårigheterna har medfört problem för en lång rad långgivare och garantigivare, däribland svenska staten, svenska banker och svenska företag. De 16 största långivarländerna har ingått avtal med Polen om anstånd med betalningarna på statsgaranterade fordringar under 1981. Det finns ett utkast till liknande avtal med de banker som har fordringar utan statsgaranti. Förhandlingarna om anstånd med betalningarna för 1982 har t. v. uppskjutits.

Under det senaste året har inga svenska banker eller företag varit beredda att ge krediter utan statsgarantier. Det är mycket stor risk att sådana garantier leder till ytterligare förluster för svenska staten.

För att möjliggöra fortsatt handel tillmötesgick regeringen i februari 1981 Polen genom att ställa en garantiram på 250 milj. kr. till förfogande för exportkrediter. Sammanlagt har Sverige genom anstånd med skuldbetalningar och nya krediter bistått Polen med i runt tal tre kvarts miljard kronor. Detta är i hög grad ett uttryck för solidaritet med det polska folket.

Besluten om krediter togs mot bakgrund av de polska planerna på omfattande ekonomiska reformer med bl. a. en fri fackföreningsrörelse och stor självständighet för företagen. Genom sådana reformer kunde man räkna med att Polens betalningsförmåga skulle återställas, om andra länder – inte minst Sovjetunionen – också fortsatte sin kreditgivning. Dessa omständigheter föreligger av allt att döma inte nu. T. v. kommer kvarvarande medel inom förra årets kreditram att utnyttjas.

Svaret på Oswald Söderqvists tredje fråga om handelsutvecklingen mellan Sverige och Polen framgår av den officiella utrikeshandelsstatistiken. Den svenska exporten till Polen minskade från 1 694 milj. kr. 1975 till 1 140 milj. kr. 1980. Detta är väsentligen en följd av den åtstramning som skett i den polska ekonomin under senare år. Under de tio första månaderna 1981 sjönk den svenska exporten till 418 milj. kr. eller mindre än hälften jämfört med samma period året innan. Den svenska importen från Polen ökade från 816 milj. kr. 1975 till 1 173 milj. kr. 1980. Under de tio första månaderna 1981 uppgick den till 857 milj. kr.

När det gäller Oswald Söderqvists sista fråga kan man konstatera att handelns utveckling är helt avhängig av om Polen genomför sina reform- och

stabiliseringsprogram. På kort sikt är det svårt att se några möjligheter till någon väsentlig ökning av handeln med Polen. Det är emellertid regeringens förhoppning att det politiska reformarbetet i Polen skall återupptas, så att en sund ekonomisk utveckling kan påbörjas och Polen kan återta sin plats som en viktig svensk handelspartner.

Anf. 2 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret på min interpellation.

Jag har självfallet ingen annan uppfattning än statsministern när det gäller de inledande avsnitten i interpellationssvaret, vars innehåll i stort sett överensstämmer med vad jag har skrivit i min interpellation.

Det är också lätt att konstatera att hjälpsändningarna från Sverige har varit överväldigande stora, och de pågår fortfarande. Men hjälpsändningar är en sak, och handel och handelsförbindelser är någonting annat. Hjälpsändningar är alltid, av naturnödvändighet, av kortsiktig karaktär. Man kan inte fortsätta med sådana hur länge som helst. Över huvud taget räcker inte solidariteten bland människorna till för att hålla i gång en sådan våg av stödåtgärder under någon längre tid. Därför är det viktigt att man ser till att dessa förbindelser blir långsiktiga, fasta förbindelser på det ekonomiska och handelspolitiska området. Det var närmast en diskussion om detta som jag ville få fram med denna interpellation.

Vi vet, som också sägs i interpellationssvaret, att vi nästan har fått en stämning av det kalla kriget från USA:s och NATO:s sida i dessa dagar, med hot om bojkotter och genomförda bojkotter, inskränkningar i handeln, stopp för s. k. strategiska varor m. m. USA säger sig vilja straffa militärregimen i Polen och även Sovjet för dessa händelser. Det är ju exakt samma politik som fördes på 1950-talet under det kalla kriget, då också Sverige blev indraget i mycket hög grad, under dåvarande socialdemokratisk regering. Detta har redovisats långt efteråt, bl. a. av Gunnar Adler-Karlsson, i hans mycket läsvärda bok Hyckleriets årtionde, som visar hur Sverige helt och hållet drogs in i den västliga bojkotten och ställde upp bakom alla krav som framfördes. Det var en politik som var till mycket stor skada för Sverige, för svensk industri och svensk handel. Vi gick miste om stora och viktiga order för svensk stålindustri, exempelvis på pipe-lines, gas- och oljeledning. Dessa order togs i stället av Västtyskland, på grund av att vi inte kunde ställa upp och sälja till Sovjet, som vi annars kunde ha gjort.

Det är alltså mycket viktigt att det misstaget inte upprepas. Jag noterar med tillfredsställelse det raka och klara beskedet av statsministern, att Sverige inte kommer att ställa upp i några slags bojkottåtgärder utan i stället är berett att bedriva en fortsatt handel med Polen på bästa möjliga sätt. Det är alltså ett glädjande besked, som jag noterar med stor tillfredsställelse.

Vidare vet vi att det finns stora problem i Polen, och det finns en redogörelse för dem i svaret. Vi känner också till att vi själva har ekonomiska problem – vi kan inte ge hur stora kreditgarantier som helst. Ändå är det viktigt att man försöker hålla i gång underhandlingar, kontakter och annat.

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om handelsför-
bindelserna med
Polen*

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om handelsför-
bindelserna med
Polen*

så att Sverige när det blir en förbättring i Polen – vilket vi alla hoppas – skall kunna utnyttja dessa och få i gång långsiktiga handelsförbindelser.

Skillnaden mellan import- och exportsiffror är intressant i detta sammanhang.

Statsministern har nu redovisat att det skett en åtstramning i Polen, vilket naturligtvis också har medfört minskad import från Sverige. Den svenska importen från Polen har trots detta ökat ganska kraftigt under de senaste åren. Vi har förut haft frågan om den svenska järnmalmsexporten uppe till debatt med industriministern. Polen har varit en stor kund, bl. a. för LKAB, och det är viktigt för svensk järnmalmsexport, svensk gruvnäring osv. att den kanalen hålls öppen också i fortsättningen.

Det som är intressant i sammanhanget är vad man kan få i stället, och där kommer naturligtvis det polska kolet in i bilden. Polen har ju en stor kolbrytning, och jag tror att man kan påstå att landet har – till skillnad från vad som har sagts i många sammanhang under den senaste tiden – världens mest effektiva kolgruvor. Det är inte så, som har gjorts gällande i viss vulgärpropaganda, att den polska kolindustrin skulle så att säga hanka sig fram, utan den har en mycket välutvecklad kolbrytning, en välutvecklad maskintillverkning på kolbrytningsområdet osv.

Vi behöver ju också komplettera vår energiförsörjning med kol. Det stora problemet är att det polska kolet är ganska smutsigt – det har t. ex. stora halter av tungmetaller och liknande – vilket kan skapa svårigheter.

Jag vill ställa en följdfråga till statsministern, nämligen hur man ser på möjligheten att öka kolimporten från Polen, trots de besvärligheter som finns. Det är ju ändå en möjlighet. Vill man sälja, måste man naturligtvis också kunna köpa, och om vi vill öka vår järnmalmsexport – vilket vore önskvärt ur Sveriges synpunkt – vore det också bra om vi kunde öka våra köp av kol från Polen.

Jag vill dessutom med tanke på de långsiktiga problem som tas upp i slutet av interpellationssvaret fråga vilka kontakter regeringen upprätthåller med Polen i nuvarande besvärliga läge. Vilka underhandskontakter, förhandlingskontakter osv. på det handelspolitiska området förekommer när det gäller Polen, med inriktning på att exempelvis öka järnmalmsexporten eller kolimporten?

Anf. 3 Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Jag förstår att Oswald Söderqvist liksom hela hans parti upplever situationen och utvecklingen i Polen som pinsamma. Det som skedde var ju att det polska folket opponerade sig emot det socialistiska system som hade utvecklats och som är uppbyggt på den ideologi som jag har förstått att vpk i grunden arbetar för och vill genomföra i Sverige. När uttrycken för opinionen inom det polska folket blev för starka sattes militärmakt in för att stävja de krafter som ville verka för en demokratisk utveckling.

Jag tror inte att vare sig Oswald Söderqvist eller vpk kan rättfärdiga resultaten av dessa socialistiska ambitioner genom att försöka sig på

Om handelsförbindelserna med Polen

konststycket att visa större omtanke om det polska folket än vad regeringen har gjort. Vi har från regeringens sida kompletterat svenska folkets hjälpsändningar med pengar till ytterligare hjälpsändningar. Senast häromdagen beslutade regeringen om ytterligare 10 milj. kr., som ställdes till Lutherhjälpens förfogande, så att denna i ett antal omgångar kan föra över svenskt kött till de behövande i Polen. De leveranserna riktar sig då till de mest utsatta, barnfamiljer och andra som är i en nödsituation.

Får jag påminna Oswald Söderqvist om att jag i mitt svar gav uttryck för att den framtida handelsutvecklingen i hög grad bygger på att de politiska reformerna i Polen skall återupptas, så att en sund ekonomisk utveckling kan påbörjas och Polen kan återta sin plats som en viktig svensk handelspartner. I nuläget är inte situationen sådan att det finns anledning att gå in i direkta överläggningar med statsledningen. Dessutom är det svenska systemet uppbyggt så, att det är företagen själva som träffar sina avtal.

När det gäller järnmalm förekom under 1981 bara en obetydlig export till Polen, under början av året. Under hösten förklarade man från polsk sida att man inte avsåg att köpa någon mer järnmalm från Sverige under 1981, trots att regeringen i sitt beslut om kreditgarantier för 1981 hade reserverat ett belopp på 50 milj. kr. för järnmalm. Detta utnyttjade inte polackerna.

Beträffande vad Oswald Söderqvist säger om kolet är det väl utomordentligt tveksamt om polackerna i dagsläget har något kol att exportera. Det är utomordentligt tveksamt.

In summa: Från regeringens sida känner vi det angeläget att medverka till åtgärder för att lindra det polska *folkets* nödsituation. Men en förutsättning för att handeln skall kunna återupptas och utvecklas positivt är ju att man får i gång den demokratiska processen, att man på denna grund får i gång reformer och att man på denna grund får i gång det polska näringslivet, så att Polen får kraft och förmåga att utveckla sin ekonomi och därmed utveckla sin handel.

Sverige kommer aldrig att delta i andra sanktioner än sådana som är beslutade eller rekommenderade av FN:s säkerhetsråd.

Anf. 4 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Lika bra och sakligt som statsministerns första svar var, lika dåligt och osakligt var den andra halvan av detta svar.

Jag och mitt parti upplever det inte som pinsamt, det som händer i Polen, men vi tycker att det är sorgligt. Det har vi uttryckt många gånger. Som jag sade tidigare, har jag också uttryckt detta i min interpellation, som jag tycker helt och hållet överensstämmer med den bedömning som statsministern gör i sitt svar. Det kan vi alltså vara överens om.

Jag tycker inte att det hör till sakfrågan och saktidningen, men det är klart att det är frestande för alla borgerliga partier – tydligen också för centerpartiet och dess statsminister – att försöka använda tragedin i Polen för att göra inrikespolitiska vinster. Jag tycker att det är ganska dåliga argument som anförts. Jag tycker inte heller att det är särskilt hedrande för den svenske statsministern att ta upp en debatt om Polen och dess problem och vad vi kan

---

*Om handelsför-
bindelserna med
Polen*

göra i det sammanhanget i stället för att diskutera de andra frågorna. Jag tänker för min del inte driva frågan vidare, men jag tar gärna en fortsatt debatt om detta om statsministern så önskar.

Vi har från vårt partis sida omsorg om alla förtryckta folk. Vi har tyckt att det var bra att man har ställt upp så att det har blivit en rörelse för fackföreningen Solidaritet i Polen. Denna hjälp är bra, som jag sagt, men vi måste försöka komma vidare och se litet mer långsiktigt på detta.

Jag är väl medveten om de problem som statsministern här har dragit upp – att man har sagt nej till ytterligare järnmalmimport från Sverige. Man har inte haft stålverk och sådant i gång under 1981. Förhoppningsvis kanske man om två år eller så har en mycket högre kapacitet och större produktion vid de polska stålverken. Då blir det alltså fråga om att använda malm igen. Och då är det intressant om Sverige finns med i det sammanhanget fortfarande. Det finns nämligen många andra länder som vill sälja malm – också i Europa. Jugoslavien är en mycket stor järnmalmsexportör till flera stater inom östblocket, bl. a. till både Ungern och Polen. Och naturligtvis säljer också Sovjet järnmalm till Polen.

Därför är det viktigt att hålla dessa kontakter öppna och så att säga trycka på och se till att vi behåller den marknadsandel som vi haft tidigare och helst också utökar den.

Beträffande import av kol: Javisst, i nuläget har det i stort sett varit stillestånd i de polska kolgruvorna. Men Polen har en effektiv kolindustri – det kan man aldrig komma ifrån. Det är den effektivaste kolbrytningsindustrin i Europa. Till skillnad från förhållandena i Belgien, Storbritannien, Frankrike och andra länder som rustat ner sina kolgruvor från 1950-talet och framåt, har man i Polen i stället offrat mycket på att bygga upp dem, investera. Man har också en omfattande gruvmaskinsindustri osv.

På litet längre sikt – inte särskilt lång sikt – är det mycket viktigt att vi har uppmärksamheten på detta.

Jag konstaterar än en gång att statsministern säger att vi inte skall delta i några sanktioner. All right, det är bra att vi inte skall vara med i några bojkottaktioner. Men ser regeringen framför sig några möjligheter att exempelvis nämnvärt eller kraftigt öka importen av polskt kol? Det är ju den naturliga utbytesvaran – järnmalm mot kol. Det rör sig om korta transporter, är fråga om ett grannland osv.

Detta är en mycket viktig handelspolitisk fråga för Sverige, och den tycker jag att vi bör ta upp och föra en saklig diskussion om.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på interpellation 1981/82:118 om skogsvårdsavgiften

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

Anf. 5 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Arne Andersson i Ljung har frågat mig om för vilka ändamål och till vilka belopp skogsvårdsavgiftsmedlen har disponerats under innevarande budgetår.

Skogsvårdsavgift erläggs av den som vid taxering till kommunal inkomstskatt har beskattats för garantibelopp avseende jordbruksfastighet som har åsatts delvärdet skogsbruksvärde. Avgiften uppgår vid årets taxering till 4,5‰ av skogsbruksvärdet. Det motsvarar en total summa av ca 250 milj. kr., som redovisas som inkomst på statsbudgeten för nästa budgetår. Vid förra årets taxering var avgiftsuttaget enligt riksrevisionsverkets beräkningar ca 55 milj. kr. Den summan redovisas som inkomst för innevarande budgetår. Den debiterade avgiften är avdragsgill i förvärvskällan och får alltså inte effekt till hela beloppet för dem som erlägger den.

De grundläggande principerna för användningen av skogsvårdsavgiftsmedlen och redovisningen härav har lagts fast av riksdagen i samband med 1979 års skogspolitiska beslut. Riksdagens beslut innebär att avgiftsmedlen skall användas huvudsakligen för sådana ändamål som är till nytta för skogsbruket som sådant eller på sådant sätt att alla skogsbrukare kan få ta del av dem. Som exempel på användningsområden angavs forsknings- och utvecklingsarbete, information, utredningsarbete, översiktliga skogsinventeringar, bidrag som är tillgängliga för alla skogsägare m. m. Riksdagen uttalade också att det är naturligt att tillämpat skogsforsknings- och utvecklingsarbete samt finansiering av branschinstitutionen (utan någon särskild precisering) ägnas särskild uppmärksamhet vid fördelningen av avgiftsmedlen mellan olika användningsområden. Riksdagsbeslutet innebar vidare att någon formell avräkning av utgifter mot inflytande avgiftsmedel liksom därtills inte skulle göras. Inte heller skulle någon exakt redovisning göras av hur avgiften används. Vid 1979 års skogspolitiska beslut fördelades ca 60 milj. kr. på dessa användningsområden.

Regeringen har därefter i huvudsak följt de principer jag nu har redogjort för. I de fall som avsteg har gjorts har de först godkänts av riksdagen. Så t. ex. beslutade riksdagen våren 1981 om ett tidsbegränsat extra avdrag i samband med inkomsttaxering för enskilda skogsägare. Vidare infördes ett tidsbegränsat särskilt bidrag till enskilda skogsägares kostnader för återväxtåtgärder i Norrlands inland. Båda dessa åtgärder föreslogs finansierade med skogsvårdsavgiftsmedel som tas ut av alla skogsägare. Under våren 1981 beslutade riksdagen vidare om ett tidsbegränsat s. k. klenvirkesstöd, om bidrag till skogsfröplantager och om att särskilt avsätta medel för tillämpad skogsproduktionsforskning. Finansieringen av dessa senare åtgärder med skogsvårdsavgiftsmedel är helt i linje med 1979 års riksdagsbeslut och hade därför i och för sig inte behövt redovisas för riksdagen.

I årets budgetproposition har budgetministern och jag redovisat att det av riksdagen under hösten 1981 beslutade bidraget till avveckling av glesa

---

*Om skogsvårds-
avgiften*

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om skogsvårds-
avgiften*

skogar bör finansieras av både skogsindustrin och skogsbruket, i det senare fallet via skogsvårdsavgiften.

I budgetpropositionen aviseras också ett förslag om att tiden för det extra avdraget för vissa skogsuttag skall förkortas. Det är bl. a. mot den bakgrunden som regeringen föreslår att skogsvårdsavgiften skall sänkas fr. o. m. den 1 juli i år.

Av den redovisning jag nu har gjort framgår att det under innevarande budgetår satsas stora belopp på de åtgärder som riksdagen har beslutat skall kunna finansieras med skogsvårdsavgiftsmedel. Hur stora utbetalningarna verkligen kommer att bli beror på när forskningsuppgifter och uppdrag redovisas, när skogsvårdsåtgärder är godkända osv. Samtidigt sker inbetalningarna av skogsvårdsavgifterna inte samlad vid en viss tidpunkt, eftersom taxeringen av skogsinkomster är beroende av vilket räkenskapsår som tillämpas i det enskilda fallet. Det är bl. a. mot denna bakgrund som det inte är möjligt att göra exakta avräkningar för enskilda budgetår.

Anf. 6 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Så som jag formulerat min fråga, hur avgiftsmedlen använts under ett visst angivet budgetår, är svaret naturligtvis korrekt. Det framgår av svaret att avräkning inte görs, och följaktligen ges inte heller något svar på i hur hög grad skogsvårdsavgiftsmedlen utnyttjas.

Jag kan tänka mig att om jag i stället hade frågat hur medlen hade utnyttjats för ett par avslutade budgetår, skulle jag haft större möjlighet att få ett mer tillfredsställande svar. Jag vill därför ta mig friheten att ställa den frågan nu. Om jordbruksministern har möjlighet att här och nu tala om hur utfallet har varit under de två närmast avslutade budgetåren, har vi med den här debatten trots allt flyttat positionerna framåt – till den vägledning det kan vara för riksdagen.

Frågan om avgiftens såväl höjd som nyttjande är numera av stort intresse för skogsbruket. För bara ett fåtal år sedan utgjorde avgiften 0,9 ‰, och i förening med de gamla skogsbruksvärdena var beloppen för var och en skogsbrukare en om inte försumbar så i varje fall ganska obetydlig summa pengar. Genom de därefter företagna höjningarna från 0,9 ‰ till 3 ‰ och nu senast 6 ‰, samtidigt som den senaste fastighetstaxeringen generellt sett torde tredubbla våra skogsbruksvärden, har kostnaden för skogsbrukaren helt enkelt blivit en tung belastning. Det är att märka att vi under den här perioden också haft att dras med en tillfällig skogsavgift, som tillsammans med de övriga avgifterna gjort avgiftsbelastningen för skogsbrukaren alldeles osedvanligt tung. Det hjälper inte att det är en kostnad som är avdragsgill i rörelsen. Man måste trots allt ha intäkter för den. Och det är på det sättet, vilket är välkänt för jordbruksministern, att vi under den här tiden har haft låg lönsamhet i skogsbruket.

Den yttersta anledningen till min fråga var den sänkning av skogsvårdsavgiften med 1 ‰ som föreslås i budgetpropositionen. Jag kan inte undgå att

notera att motiveringarna till sänkningen är olika i budgetpropositionen och i det svar som lämnas i dag.

I budgetpropositionen säger jordbruksministern:

”En samlad bedömning visar enligt min mening att avgiftsuttaget så som det beslutades av riksdagen våren 1981 blir för högt. Jag föreslår därför att avgiften sänks till 5 %. – – –.” Det beskedet skiljer sig något – om jag förstår rätt – från den något mer sofistikerade förklaring som ges i interpellationssvaret i dag, där det påpekas att man i budgetpropositionen aviserat förslag om att tiden för det extra avdraget för vissa skogsuttag skall förkortas.

Jag vill beträffande svaret i dag säga att en förkortning av den extra avdragstiden är olycklig, även om det extra skogsavdraget enligt vår mening är för litet. Att det sker en avkortning är så mycket mera olyckligt som frågan om marginalskatterna – som ju mycket har med det här att göra – inte heller enligt den överenskommelse som regeringen har träffat med det socialdemokratiska partiet kommer att leda till en bra lösning. Så till vida är det extra avdraget än mera motiverat. Den förkortning som aviserats skulle alltså bli en ytterligare belastning för de grupper som vi just nu talar om.

Jag hade med anledning av min interpellation väntat mig en redovisning som närmare skulle klarlägga förhållandena när det gäller avgifterna och att det skulle ha kunnat ge ett underlag för riksdagen, så att den vid sin bedömning av förslaget i budgetpropositionen på någorlunda goda grunder hade kunnat göra en egen och riktigare uppskattning av om just sänkningen med 1 % är den rätta. Sådana möjligheter ges nu inte, efter den redovisning vi hitintills har fått.

Under föregående år gjorde vi inom moderata samlingspartiet ett försök till bedömning av skäligheten beträffande avgiftsuttaget. Av naturliga skäl var det brister i beräkningsunderlaget – så mycket mera förståeligt som departementet tydligt också tycker att det är svårt att göra en avräkning av det här slaget. Vår slutsats blir emellertid att ett långt större uttag skulle kunna ske än som framgår av budgetpropositionen.

Jordbruksministerns svar i dag ger varken stöd för eller skäl emot när det gäller riktigheten i vår bedömning. Det får mig att dra slutsatsen att departementets obenägenhet att göra denna redovisning inte beror på ovilja i egentlig mening utan på svårigheten att göra redovisningen. När riksdagen litet senare i år skall ta ställning till förslaget om en sänkning av skogsvårdsavgiften är det enligt mitt sätt att se riktigt att sänkningen blir så pass betydande att jordbruksministern nödgas återkomma till riksdagen och tala om att pengarna inte räcker till för de olika åtagandena. Då kan man rimligen inte säga att pengarna inte räcker, med mindre än att man redovisar åtagandena till sina beloppsmässiga värden. Då måste kanske jordbruksministern lämna ett annat svar än det han gett i dag.

Anf. 7 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Först tror jag att det är viktigt att komma ihåg hur skogsvårdsavgifterna har förändrats. År 1975 då avgiften togs ut med 0,9 % inbringade den 11,7 milj. kr., och år 1982 blir det med ett uttag på 4,5 %

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om skogsvårds-
avgiften*

totalt 252 milj. kr. Det är en ökning på sju år med drygt 240 milj. kr. För inkomståret 1982 var avgiften beslutad till 6 ‰. Det är den som vi nu föreslår nedjusterad till 5 ‰ från den 1 juli, och då beräknas den ge 280 milj. kr.

Mot den här bakgrunden är det i och för sig lätt att instämma i Arne Anderssons i Ljung allmänna resonemang, att skogsägarna inte har varit en favoriserad grupp eftersom avgiften har stigit så dramatiskt. Men det skall naturligtvis ses mot bakgrund av vad man här fått ut för pengarna.

Vi har självfallet företagit den här höjningen medvetet – för att med avgiften motivera skogsägare att avverka; bidrag och stimulanser, betalade med skogsvårdsavgiftsmedel, kommer då samma skogsägare till godo.

Den allra största utgiftspost som betalas ur influtna skogsvårdsavgiftsmedel är faktiskt den av moderaterna varmt omhuldade skattesubventionen till skogsägare, som därmed slipper att betala skatt för en viss procent av inkomsten. Kostnaden för det är beräknad att uppgå till inte mindre än 75 milj. kr.

Beslutet att ta bort denna subvention – det har fattats med tanke på att marginalskatterna rent allmänt kommer att förändras – medför ett utgiftsbortfall som gör att vi kan sänka skogsvårdsavgiften. Arne Andersson skall läsa vad som står i budgetpropositionen och tolka det jag har sagt här i dag på exakt samma sätt.

Om det är så att Arne Andersson vill veta om det är möjligt att genomföra förslaget i den moderata motionen om en sänkning av skogsvårdsavgiften till 3 ‰ och samtidigt en höjning av skattesubventionerna till 10 ‰, vill jag gärna svara att det är en omöjlighet. Jag beklagar för herr Anderssons egen skull att den ekvationen inte går ihop. Vill ni höja skattesubventionerna måste ni också höja avgiften.

Jag vill också erinra Arne Andersson om att vid alla de tillfällen som skogsvårdsavgiftens användningsområde har förändrats har moderaterna och Arne Andersson varit talesmän för en sådan förändring.

Anf. 8 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag har försökt att ställa den här frågan och även föra debatten så, att det klart skulle framgå att det inte rätt några avgörande skillnader mellan våra partier då besluten om medlens användning har fattats.

Däremot är det väl ändå på det sättet att skogsvårdsavgiftens användning i någon mån har förändrats – den skulle ju komma till användning huvudsakligen för generella uppgiftsområden. Oaktat att besluten om bidrag ur skogsvårdsavgiftsmedlen till det enskilda skogsbruket och för avveckling av glesa bestånd i Norrlands inland sanktionerades av riksdagen torde det kunna sägas att de ligger utanför vad man hade tänkt sig.

Då avgifterna var så låga som de i det längsta var torde effekterna av omfördelningen mellan olika landsändar och mellan olika skogsbrukare egentligen inte ha haft någon betydelse – jag tror att vi har sett det på det sättet. Men med den nya fastighetstaxeringen i botten och med de höjningar av avgiftsbeloppen som företagits har beloppen i de enskilda fallen blivit så

betydande att man inte får förvåna sig över – det är snarare att betrakta som en självklarhet – att skogsbrukaren funderar över vad han får ut av det här, som Anders Dahlgren nyss uttryckte det.

Många skogsbrukare, framför allt de som sköter sin skog väl, har haft väldigt litet att hämta här. Då funderar man över de effekter när det gäller omfördelning mellan t. ex. norra och södra Sverige, mellan enskilt och allmänt ägande, som nu har åstadkommit. Det är ju bekant att också staten och kyrkan numera är med och betalar. Det är fullt rimligt att kyrkans folk, var de än finns, funderar över det beslut vi senast fattade om ett användningsområde där det slår så snett. Detta för, tycker jag, tanken till att vi kanske borde fundera över om vi nu använder skogsvårdsavgiftsmedlen på rätt sätt.

Jag antydde att höjningen av skogsvårdsavgifterna var dramatisk. Det är att ta kammarens tid i anspråk i onödan att läsa upp exempel från enskilda skogsföretag, men i Sjuhäradsbygden, där jag själv bor, har avgiften i många fall höjts från mindre än 100 kr. till några tusenlappar. Följaktligen är det inte fråga om något ointressant belopp, och därför är redovisningsmetoden anmärkningsvärd.

Det är riktigt som jordbruksministern sade att så är det bestämt att vi skall ha det. Men långt mer värdefullt hade det varit om jordbruksministern hade sagt att med hänsyn till avgifternas storlek är det angeläget att vi hittar ett bättre sätt att redovisa. Som jag sade i mitt förra anförande är redovisningsmetoderna sådana att det enda sättet att få grepp om detta är att sänka avgifterna så mycket att vi tvingas till en bättre redovisning. Enbart tanken att ett överuttag av medlen faktiskt äger rum – jordbruksministern har verifierat det i budgetpropositionen – gör det nödvändigt för oss att gå fram den vägen.

Till sist några ord om det extra skatteavdraget. Det är tråkigt att konstatera att jordbruksministern har så liten tilltro till den genererande effekt som faktiskt finns i ett skatteavdrag. I initialskedet tror jag det är alldeles riktigt att det krävs pengar för att finansiera ett inkomstbortfall, avdraget kostar med andra ord pengar. Men jag är fullkomligt säker på att efter den introduktionsperioden är detta skatteavdrag faktiskt självfinansierande och mer därtill. Det stimulerar till det uttag ur skogen som en del politiker med helt andra medel – tvångsåtgärder av olika slag – försöker få fram. Vi skall använda morot i stället för piska, och vi skall använda metoder som gör att vårt skattesystem för skogsbrukaren i gemen framstår som rimligt och riktigt. Det är svårt att förstå att vi i våra partier emellan skulle ha olika meningar om detta.

Anf. 9 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag konstaterar att Arne Andersson i Ljung ändå står fast vid det grundläggande beslut som har fattats av riksdagen om hur avgiftsmedlen skall användas.

Det är inget fel på redovisningen, men det är svårt att göra en exakt redovisning i förtid. Jag upprepar vad jag sade i svaret, att dels vet vi inte

---

*Om skogsvårds-
avgiften*

exakt vilka medel som kommer in och när de kommer in, eftersom inte alla skogsägare deklarerar efter kalenderår – de kan ha brutna räkenskapsår, det skiljer också mellan privatpersoner och aktiebolag –, dels vet vi inte exakt hur mycket pengar som kommer att gå åt till de olika åtgärder som vi ger bidrag till. Vi vet inte exakt hur mycket pengar det går åt till klenvirkesstöd, det vet vi inte förrän redovisningen är gjord. Detsamma gäller skattesubventionerna. Vi vet inte hur mycket pengar som kommer att användas för insektsbidrag i exempelvis Värmland, där det förra året betalades ut 20 milj. kr. och där vi har beräknat lika mycket i årets budget. Vi vet inte exakt hur mycket pengar som går åt till forskning och utveckling, där vi i förra årets budget beräknade 12,5 milj. kr. och där vi i år beräknar 15,7 milj. kr. Därför är det omöjligt att ge den här exakta redovisningen.

Vi använder pengarna på det sätt som riksdagen har beslutat. Vi vidtar de åtgärder som riksdagen har beslutat. I dag krävs det en avgift på 5 % för att täcka utgifterna. Sedan kan behovet variera med ett antal miljoner mellan olika budgetår. Men jag erinrar om vad som skedde när de beräknade pengarna till gallringsbidraget inte visade sig gå åt under det året. Då förlängde vi den här tiden, och det är också ett sätt att se till att pengarna kommer skogsägarna till godo.

Eftersom Arne Andersson i Ljung kom in på skattesubventionen vill jag, herr talman, säga honom att det helt visst är möjligt att sänka skogsvårdsavgiften. Då får man emellertid ta bort några av de utgifter som i dag bestrids med den här avgiften. Jag vet då inte vad Arne Andersson tänker på. Själv hoppas jag att riksdagen kommer att besluta att skattesubventionen tas bort. Personligen skulle jag bli glad över detta, eftersom den är djupt orättvis fördelningspolitiskt sett. Ännu orättvisare blir naturligtvis skattesubventionen, om den, som ni föreslår, skulle höjas till 10 %. Sanningen om skattesubventionen är ju den att de skogsägare som inte har marginalskatteproblem genom den egna skogsvårdsavgiften betalar skatteminskningen för de skogsägare som har marginalskatteproblem. Jag vill påstå att den vanliga skogsägaren inom det kombinerade jord- och skogsbruksföretaget i regel inte har marginalskatteproblem. Marginalskatteproblem har oftast de som inte har sin huvudsakliga inkomst från sin skogsmark utan från annan rörelse eller tjänst. Dess bättre är dessa personer mycket färre än de övriga. Det är emellertid denna mindre grupp som Arne Andersson varmt slår vakt om, och det tycker jag är tråkigt, eftersom det är fördelningspolitiskt felaktigt. Det betalas ju inte av allmänna budgetmedel utan av en skogsvårdsavgift som alla har att betala.

Anf. 10 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag vill bara helt kort konstatera att jordbruksministerns avslutningsvis framförda synpunkt på vår fördelningspolitiska uppfattning är nonsens och förblir nonsens, även om den upprepas ofta. Jag tycker faktiskt att jordbruksministern kunde se på hur människor reagerar på vår förment felaktiga fördelningspolitiska uppfattning. Människor i gemen tycker inte

som jordbruksministern. För inte fram den där uppfattningen längre, för då blir jordbruksministern ännu mer ensam om den!

Jordbruksministern sade att det går åt 5 % för att vi skall kunna klara våra åtaganden. Jag tror att jordbruksministern har den uppfattningen, han är ju en trovärdig och hedervärd person. Det är bara att märka att jordbruksministern i fjol föreslog att det skulle vara 6 %, vilket vi också beslutade, eftersom vi trodde att jordbruksministern hade rätt i sin bedömning. Med hänsyn till detta och till den redovisning som vi har fått i dag finns det inget stöd för att vare sig 6, 5 eller 3 % är det alltid korrekta talet. Om förlängningen när det gäller gallringsbidraget sade jordbruksministern nyss att pengarna inte gick åt. Vi "masade" därför på ett tag till med gallringsbidrag. Så blev vi av med pengarna. Det är ett bra svar. Dessutom är det korrekt. Vi för vår del tycker emellertid att det är alldeles felaktigt att driva en verksamhet bara för att pengarna skall gå åt. Jag tror, herr jordbruksminister, att vi har ett visst stöd bland människorna när de säger att uttaget av avgifter skall vara beräknat så, att det absolut inte blir fråga om överuttag. För den skull vidhåller jag att överuttag, som faktiskt konstaterats, skall beivras. Samhällets medel måste alltid vara knappa. Det är helt enkelt endast då vårt samlade avgifts- och skatteuttag blir acceptabelt för dem som skall betala. Jag ber än en gång att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation.

Anf. 11 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag är ledsen att jag inte kan uttrycka mig på ett sådant sätt att Arne Andersson i Ljung förstår. Tar man bort skattesubventionen som kostar 75 milj. kr., krävs det också mindre inkomster av skogsvårdsavgiftsmedel, eftersom skattesubventionen bekostas av skogsvårdsavgiftsmedel. I dag ger 1 % förhoppningsvis 55 milj. kr. i runt tal. Skattesubventionen kostade 75 milj. kr. Följaktligen var det logiskt att föreslå riksdagen en sänkning från 6 % till 5 %. Att jag inte gjorde det redan i fjol berodde, herr talman, på att jag vid den tidpunkten inte var förhoppningsfull om att vi skulle kunna sätta den stora marginalskattereformen i sjön 1983. Det är jag däremot i dag, och därför är det lätt att föreslå den här nedjusteringen.

Anf. 12 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag är självfallet också ledsen över att jag inte kan förklara för jordbruksministern att ett skatteavdrag har en självfinansierande effekt. Så till vida är jag i hyggligt sällskap. Vår partiledare Gösta Bohman och andra skatteexperter i vårt parti har länge försökt undervisa våra vänner i centerpartiet om att en skattesänkning har denna gynnsamma effekt. Om jag nu misslyckades i vår lilla debatt i dag, så får jag väl ta det med en viss ro.

Men det är trots allt litet trist att inte jordbruksministern tilltror ett sänkt skatteuttag någon som helst effekt mer än som en förlust för statskassan. Det är att vara statsman i överkant, och det tycker jag är onödigt.

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om skogsvårds-
avgiften*

Måndagen den
8 februari 1982

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

Anf. 13 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag upprepar bara än en gång att den här alldeles speciella skattesänkningen betalades av skogsvårdsavgiftsmedel, inflyttna från alla skogsägare. Jag har inte någon gång gillat den, men jag böjde mig för den när den infördes. Det var ett starkt tryck, framför allt från moderat sida, och därför tillkom den. Nu är jag glad att vi skall avskaffa den.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1981/82:108 om tidpunkten för förslag till riksdagen rörande dryckesförpackningar, m. m.

Anf. 14 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Hans Alsén har ställt följande frågor till mig.

Vad är anledningen till att regeringen ännu inte avlämnat någon proposition med förslag i fråga om dryckesförpackningar? – Hur ser jordbruksministern på de miljöproblem som uppenbarligen redan existerar med anledning av obefintliga återtagningssystem för aluminiumburkar? – Hur ser jordbruksministern på möjligheten att utveckla ett konkurrenskraftigt och ändamålsenligt returglas? – Finner jordbruksministern, med beaktande av förpackningsproblematiken, Livsmedelsarbetareförbundets oro för bryggeriindustrins framtid berättigad? – Har jordbruksministern tagit del av den finska regeringens förslag om tilläggsaccis på läskedrycker som förpackats i visst engångsemballage? Kan möjligen en sådan lösning bli aktuell i vårt land för att möta och bemästra de skilda problem som aluminiumburken med all sannolikhet kan skapa?

Med anledning av de ställda frågorna vill jag anföra följande.

Det är riktigt som Hans Alsén antyder, att beredningen av frågan om återvinning av aluminiumburken pågått en viss tid i regeringskansliet. Min strävan har därvid varit att denna för berörda delar av näringslivet så viktiga fråga skulle lösas i samförstånd. Jag har därför i flera omgångar överlagt i frågan med representanter för bryggerierna, handeln och PLM. Vid överläggningarna, som nyligen har slutförts, har enighet uppnåtts om att följande riktlinjer gäller för frågans fortsatta behandling.

1. Från samhällets sida är utgångspunkten i fråga om åtgärder rörande dryckesförpackningar att åtgärderna skall vara ägnade att – med beaktande av bl. a. konsument- och arbetsmiljöaspekter – främja utvecklingen av förpackningssystem som är resurs- och energisnåla och som medför minsta möjliga olägenheter från nedskräpnings- och andra miljösynpunkter. Med denna utgångspunkt bedöms returförpackningar generellt vara att föredra framför engångsförpackningar. Aluminiumburken är acceptabel från samhällets synpunkt, om den återvinns till minst 75 %.

2. Näringslivsparterna förbinder sig att bygga upp ett pantsystem för aluminiumburkar som är så effektivt att återvinningen uppgår till minst 75 % under år 1985. Systemet införs under år 1983.

3. Ett särskilt pantbolag bildas av näringslivet för ändamålet. Staten blir ej delägare i pantbolaget men tillförsäkrar sig nödvändig insyn och kontroll.

4. Förpackningsavgiften hålls t. v. oförändrad men slopas på samtliga förpackningar för öl och läskedrycker i samband med att pantsystemet sätts i gång. Frågan om att införa en differentierad miljöavgift på dryckesförpackningar skall skyndsamt utredas. Uppdraget skall avse att utarbeta ett förslag till en avgift som skall ersätta förpackningsavgiften och som skall vara så utformad att den främjar förpackningssystem som är resurs- och energisnåla och som medför minsta möjliga olägenheter från miljösynpunkt, dvs. i princip skall endast engångsförpackningar beröras. Utredningsarbetet skall bedrivas så snabbt att politiska beslut om en miljöavgift bör kunna fattas under år 1983.

5. Regeringen är beredd att med näringslivsparterna diskutera en statlig medverkan till finansieringen av kostnaderna för pantsystemets införande.

6. Importerade aluminiumburkar skall behandlas lika med inhemska aluminiumburkar. Vid import av aluminiumburkar kommer därför en lika stor pantkostnad som den som åvilar inhemska burkar att tas ut av importören.

7. Från samhällssynpunkt är det angeläget att bibehålla ett returglassystem på dryckesmarknaden. Bryggerierna åtar sig att slå vakt om det nuvarande returglassystemet och att fortsätta det redan inledda arbetet med att utveckla ett bättre returglassystem.

På grundval av de riktlinjer som jag nu har redovisat kommer regeringen att utarbeta en proposition som skall läggas fram för riksdagen så snart som möjligt.

Anf. 15 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för att han har svarat på min interpellation, som jag inom parentes sagt framställde den 4 januari i år.

Jag tvingas tyvärr konstatera att departementet av för mig okänd anledning inte har skickat över det här interpellationssvaret i förväg, varför jag måste reagera en smula spontant. Jag ser att jordbruksministern slår ut med händerna – jag förstår att det är brister i kommunikationerna någonstans. Vi som bor i Uppsala är vana vid det när vi nyttjar postverket och statens järnvägar. Men det här förhållandet gör att jag tyvärr måste reagera litet mera spontant än vad jag eljest skulle ha gjort.

Jordbruksministern säger att det har tagit viss tid att komma fram till en proposition, som tydligen är på väg, och det är väl riktigt. Allt som inte sker på nolltid måste ju ta viss tid, efter vad jag förstår. Men jag skulle vilja säga att det här har tagit avsevärt längre tid än beräknat – det tror jag vi kan vara överens om. Jordbruksministern aviserade ju en proposition såväl till våren som till hösten 1981. Det har faktiskt också tagit längre tid än vad som har varit lämpligt ur den synpunkten att frågan om burkens framtid för praktiskt taget varje vecka som gått blivit mer och mer uppbunden.

Jordbruksministern pekar på att syftet med den här något utdragna

---

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

Måndagen den
8 februari 1982

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

handläggningen har varit att via överläggningar nå samförstånd med berörda parter. Detta är i sig en riktig princip och en riktig målsättning, men man måste ju alltid, när man strävar efter samförstånd, fråga på vems villkor och till vems nytta man gör detta. I det här fallet tror jag att det delvis uppenbarligen skett på burkproducentens villkor och till dennes nytta. Jag skall be att få återkomma till detta med kommentarer samtidigt som jag gärna vill säga att det i svaret finns uppgifter som jag tycker är klart positiva. Jordbruksministern har givit besked som jag tycker är värdefulla.

Jag skulle först vilja säga något om returförpackningen och ställa en fråga, eftersom det – i varje fall såvitt jag har hunnit se – icke går att utläsa av svaret hur långt utvecklingen av returglaset har gått och när ett sådant möjligen kan komma ut på marknaden. Eftersom jordbruksministern hänvisat till överläggningar om burken skulle jag kanske, utan att vara alltför ofin, kunna fråga hur många överläggningar jordbruksministern och hans medarbetare har haft med intressenterna för att påskynda returglasets utveckling och dess eventuella produktion.

En fråga som jag då kan ställa i anknytning till denna undran och dessutom till en fråga i interpellationen är: Kan Livsmedelsarbetarcförbundet, som jag har hänvisat till i min interpellation, känna att dess oro kan stillas eller att den är obefogad? Är detta jordbruksministerns uppfattning?

Så till frågan om aluminiumburken. Den produceras för fullt, enligt vad jag förstår, efter investeringskostnader på nästan en kvarts miljon kronor. 500 anställda är involverade i denna produktion, och det beräknas att 600 miljoner burkar skall nå den svenska marknaden. Under sådana förhållanden, menar jag – för att återknytta till vad jag sade inledningsvis – att de här överläggningarna i viss utsträckning har förts på producentens villkor och i viss mån också till producentens nytta, alltså relativt ensidigt.

Det sägs nu av jordbruksministern, och detta har också framskyttat i massmedia – några sådana har tydligen varit väl underrättade om överläggningarna – att 75 % av de på marknaden befintliga burkarna skall tas tillbaka och att den nivån skall nås under 1985. Men man kan fråga sig: Om inte den nivån nås, vad händer då? Det sägs det ingenting om, men det är ju den mest intressanta frågan. Vad blir det för påföljd? – om det uttrycket får användas. Och om man når en återvinning på 74 % eller 70 % – som ju är ett tal som jordbruksministern har nämnt som möjligt, har jag sett i fackpressen – hur går det då? Vad skall man då göra? Skall det bli en ny lång utdragen överläggning med alla parter, medan produktionen går vidare? Eller vad är det som är planerat?

Även om man nu når de 75 procenten – vilket är målsättningen och som alla intressenter har anslutit sig till – innebär det ändå, med 600 miljoner burkar per år på marknaden, att 150 miljoner av dessa burkar hamnar utanför systemet: i naturen i viss utsträckning, kan man tänka, eller i sophantering. Därmed kommer man inom de kommunala hanteringarna av avfallet att få stora bekymmer. Är inte 75 % egentligen ett otillfredsställande lågt tal? Borde man inte försöka komma så nära 100 % som det någonsin är möjligt? Och, herr jordbruksminister, vad är det för fel på

centerstämmans beslut om krav på 80 % återvinning? Är det PLM som har vunnit i de här överläggningarna, så att centerrepresentanten – om jag får uttrycka det på det sättet – har fått stanna vid kravet på 75 %? Det vore intressant att få reda på detta.

Är det vidare tillfredsställande att 150 miljoner burkar hamnar utanför systemet? Det är ju det förhållandet som existerar i dag – och det har jag också antytt i min fråga – att praktiskt taget varje burk som produceras i dag hamnar någonstans där den inte kan tas om hand. Antingen kan den icke destrueras i det nuvarande systemet eller också hamnar den ute i naturen. Oroar inte det jordbruksministern? Jag ställde som sagt den frågan i interpellationen, och jag upprepar den här.

Det sägs i inledningen till interpellationssvaret att intressenterna och jordbruksministern har förhandlat sig fram till vissa gemensamma riktlinjer. Jag skulle mot den bakgrunden vilja påpeka att jag tycker det är mycket värdefullt att man klart har prioriterat returförpackningarna. Men i samband därmed uppstår en liten oro hos mig: det har framskymtat i massmedierna på senare tid att PLM nu börjar tala om burken som en returförpackning. Det är ganska märkligt, och det är inte utan att det uppstår en viss misstanke hos mig. Men jag tycker att jordbruksministern skulle avfärda det resonemanget på en gång genom att uppmana dem: Fyll burken, så får vi se hur vi kan återbruka den!

Men här känner jag en betydande oro. Det är onekligen så att man på producentsidan är ganska skicklig när det gäller att påverka både marknaden och myndigheterna. skulle jag våga tro – jag hoppas att det inte skall anses vara alltför otillbörligt. Detta om detta.

Det sägs att staten skall gå in och i någon form medverka i den här returhanteringen. Jag frågar: Varför skall man göra det? Vad är syftet och i vilken form skall det ske? Är det fråga om en form av finansiell medverkan? I samma andetag vill jag då ställa frågan: Hur mycket medverkar staten i dag för att utveckla returglaset? Jag tycker att den frågan är berättigad både som singelfråga och som en fråga i anslutning till frågan om statlig medverkan i hanteringen av aluminiumburkar.

Jag skall strax sluta, men jag vill ta upp ytterligare en fråga. Det sägs ingenting om den i svaret, men jag har sett den skymta i massmedia ganska mycket på senare tid. Eftersom mycket av det som jordbruksministern nu säger i sitt svar är just uppgifter som har cirkulerat i massmedia, så kan det tänkas att också den här uppgiften kan vara nog så viktig. Det har nämligen sagts att pantens storlek skall stanna vid 25 öre. Det står inte i interpellationssvaret, såvitt jag hunnit se, men i ett uttalande som jordbruksministern gjort i anslutning till den här uppgörelsen, så är det en fråga som skall hållas öppen och tas upp till avgörande senare. Jag undrar: I vilken form och när skall det avgörandet ske? Enligt min mycket bestämda mening får nämligen aldrig pantbeloppet för aluminiumburken sättas lägre än pantbeloppet för returflaskan, för i så fall kommer man snett. Har jordbruksministern en annan mening på den punkten, så är jag väldigt intresserad av att få höra varför.

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

---

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

Till slut skulle jag vilja säga att aluminiumburken både här i kammaren och på marknaden i vid mening blivit en ganska trist följetong, vars slut jag knappast tror kan lyckliggöra vare sig konsumenterna eller samhället. Men på något sätt är detta logiskt. Denna fråga fick sin upptakt långt över huvudet på företrädare för såväl konsumenter som samhällsintresset. I anslutning härtill vill jag citera ur konsumentverkets remissyttrande av den 11 februari 1981 över utredningen Återvinning av dryckesförpackningar:

”Konsumentverket finner det otillfredsställande att en ny förpackning av ifrågavarande slag börjar tillverkas i Sverige innan ställning tagits till hur den skall hanteras efter användningen. Verket anser att introduktionen av en svensktillverkad aluminiumburk borde ha uppskjutits till dess återtagningsfrågan lösts på ett för samhälle och konsumenter acceptabelt sätt. Konsumentverket delar utredningens uppfattning att 136 a § bygglagen bör ändras så att den princip som riksdagen lade fast 1975 kommer till direkt uttryck i lagstiftningen.”

Jag tycker att detta är viktiga synpunkter, och jag vill gärna höra om det kommer något initiativ i den här riktningen, så att vi kan förebygga olyckor av liknande slag i framtiden.

Vinnarna – man börjar nu skymta dessa – i spelet om aluminiumburken är få i personer räknat, om man kan uttrycka det så. Men de är kapitalstarka och jag skulle vilja säga inte så dåliga på att bedriva lobbyverksamhet.

Nu har vi att avvakta den kommande propositionen. En proposition har ju lovats två gånger tidigare. Blir det nu tredje gången giltigt, jordbruksministern?

Anf. 16 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Ja, Hans Alsén, det hoppas jag att det blir.

Jag vill beklaga att Hans Alsén inte har fått svaret i den tid före debatten som föreskrivs. Jag skall undersöka anledningen. Sannolikt är det lördagsutdelningen som inte har fungerat.

Det är möjligt att det förhållandet att Hans Alsén inte har fått tillfälle att läsa igenom svaret i lugn och ro har gjort att han varit mera kritisk än jag väntat mig. Hans Alsén är ordförande i Kooperativa förbundet med dotterbolaget Wårby Bryggerier. Wårby Bryggeriers representanter har hela tiden varit med i överläggningarna och även accepterat aluminiumburken som förpackning och anslutit sig till de tankar som jag redovisat. Jag hade därför väntat mig en något annan inställning från Hans Alsén.

Jag skall försöka svara på i varje fall några av de frågor som Hans Alsén ställt. Jag vill börja med att säga att från allmänna synpunkter är det enligt min mening angeläget att det även på lång sikt finns ett returglassystem på den svenska dryckesmarknaden. Det ligger också i linje med vad riksdagen tidigare har förespråkats. Med hänsyn härtill har jag också vid överläggningarna krävt och fått gehör från bryggerierna att de skall slå vakt om det nuvarande returglassystemet. Men det är naturligtvis så att det nuvarande returglassystemet behöver moderniseras. Det behöver göras bekvämare för både handeln och konsumenterna. Därför är det angeläget att slutföra det

arbete som pågår inom bryggerinäringen med att utveckla och införa ett bättre returglassystem. Det har vi också varit överens om vid dessa överläggningar.

Om riksdagen i vår ansluter sig till de förslag som regeringen kommer att lägga fram med anledning av den träffade uppgörelsen, så anser jag att vi på detta område kommer att få en genomtänkt förpackningspolitik, något som vi hittills saknat. Till en sådan politik hör också en differentierad miljöavgift, som skall avlösa den nuvarande förpackningsavgiften och som i princip bör gälla engångsförpackningar. Den frågan skall skyndsamt utredas.

På förpackningspolitiken bör man vidare ställa kravet att de två retursystemen för glasflaska och aluminiumburk skall ges sådana villkor att de kan fungera på ett effektivt sätt, samtidigt naturligtvis som utvecklingen på förpackningsområdet inte får hindras. Det är enligt min mening inte uteslutet att det kan komma fram förpackningssystem som visar sig vara överlägsna både returglaset och aluminiumburken. En sådan förpackning får då inte hindras genom avgifter. Ytterst måste det vara konsument- och miljöintresset som styr.

Jag betraktar inte aluminiumburken som en returförpackning, men jag betraktar den gärna som en återvinningsförpackning i det skede där man uppnått det minsta procenttalet som vi anser oss kunna acceptera. Då har frågan om burken kommit i ett annat läge. Jag har heller ingen anledning att betvivla vad man framfört, nämligen att man tror sig komma mycket över 75 % i återvinning. Man tror sig kunna komma upp i både 90 och 95 %. Det tror jag är möjligt om det är så att man använder pantsystemet rätt och skapar sådana förutsättningar för systemet att det blir intressant.

Den statliga medverkan till finansieringen av pantsystemets uppbyggande bör enligt min mening gälla lån som i princip skall betalas tillbaka av pantbolaget. Villkoren bör vara sådana att riskerna för ekonomiska påfrestningar i inledningsskedet minskas. När det gäller finansieringen återstår ännu en hel del problem som är olösta, och i detta fall fortsätter vi diskussionerna med näringslivsparterna. Eftersom det är tre parter som varit inblandade tycker jag att det är litet orätt att bara framställa producenten av burkarna såsom den som vi har förhandlat med. Hela tiden har det varit en beslutsför grupp från de samlade bryggerierna närvarande, liksom en beslutsför grupp från livsmedelshandlarsidan jämte producenterna. Vi har hela tiden fört förhandlingarna med de tre närvarande samtidigt.

Hans Alsén frågar vad som händer om man nu inte når upp till en återvinning med minst 75 %. Jag anser att riksdagen bör bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter för pantbolagets verksamhet. Sådana föreskrifter bör enligt min mening avse återvinningsmålet 75 % och en möjlighet för regeringen att bestämma pantens höjd, om inte nivån nås under 1985. Sådant kan regleras genom föreskrifter, och jag noterar att den pant på 25 öre som rent allmänt diskuterats ju inte är slutligen fastställd, eftersom saken faller inom ramen för detta pantbolag, där näringslivsparterna kommer att vara med. Hans Alsén har ju här en utomordentlig möjlighet att genom Kooperativa förbundet påverka denna situation.

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

Jag menar vidare att sådana regeringsföreskrifter bör ta sikte på att reglera hur eventuella överskott i bolaget skall behandlas. Någon utdelning till ägarna av pantbolaget som överstiger normal förräntning på nedlagt kapital kan enligt min mening inte tillåtas.

Hans Alsén frågar slutligen om Svenska livsmedelsarbetareförbundets oro – som han redovisat i sin interpellation – nu kan vara stillad. Detta kan jag inte ge ett entydigt svar på. Jag hoppas att vi har åstadkommit arbetsro i den krisbransch som bryggerierna utgör och att arbetsro åstadkoms är det värdefulla för bryggerierna – det har de hela tiden framhållit.

Anf. 17 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för att han har svarat på de ytterligare frågor jag ställde och för att han i någon mån har utvecklat vad han anfört i sitt interpellationssvar.

Jordbruksministern känner sig såvitt jag förstår besviken på mitt sätt att reagera inför svaret på interpellationen, framför allt därför att jag är ordförande i KF:s styrelse. Låt mig därför säga att jag inte på något sätt är partsrepresentant i dessa sammanhang utan förbehåller mig rätten att som riksdagsledamot hysa de uppfattningar jag finner anledning att ha från olika synpunkter, i detta fall som företrädare i första hand för ett vitt samhällsintresse, som jag ser det, och för ett konsumentintresse. Ur den synpunkten är det helt klart – och det finns stämmobeslut, eller vad man vill belägga det med, som entydigt klargör detta – att KF mycket starkt reagerat mot just formen bl. a. för införandet av aluminiumburken på marknaden och dessutom ur konsumentsynpunkt deklarerat sitt avståndstagande från denna form av förpackning, därför att den fördyrar drycken så pass mycket för konsumenten. Jag står nog på ganska god grund även ur den synpunkten, om jag nu i detta avseende skulle företräda KF-intressen, men jag vill i detta sammanhang säga att jag företräder de allmänna konsumentintressen som jag anser att jag har skäl att göra som riksdagsledamot.

När det sedan gäller Wårbys agerande vid förhandlingarna – låt mig nämna det i detta sammanhang – hänger detta samman med att man har tvingats in i det hela. Det finns ju inte något val – det är den bistra verkligheten. Var någonstans skall man köpa sina förpackningar, om det skall ske till konkurrenskraftigt pris? Jo, det är från PLM. Det är ju på det sättet, och då är det inte så lätt när man representerar en relativt liten del – även om den inte är betydelselös – av marknaden som efterfrågar förpackningar. Då förhandlar man ju i många avseenden just på den andres villkor, och det är tyvärr det som är skälet i detta sammanhang.

Vad jag har sagt – och det sades också under den förra interpellationsdebatten – är att man får lov att acceptera aluminiumburken. Den är ju ett faktum i dag, med dryga investeringskostnader, med många människor sysselsatta osv. Vi får acceptera detta, men vi får inte acceptera avkall på miljökraven och på andra krav som är konsumentnära i dessa sammanhang. Det är därför jag uttrycker min oro och det är därför jag undrar: Vad händer om man år 1985 inte når upp till en återvinning med 75 %?

Jordbruksministern säger att det skall utfärdas föreskrifter som reglerar detta förhållande och att framför allt pantens storlek då skulle kunna komma in i bilden. Detta gör mig inte direkt lugn och jag är rädd för att – svaret antydde ju det – man kommer att gå in med en pant på 25 öre. Jag vågar i detta sammanhang säga att både Wårbys och KF:s uppfattning – om den nu här skall nämnas – är klar: Det skall vara 50 öre redan från början av olika skäl, bl. a. för att man skall få en så hög återvinning som möjligt.

De som skall hantera detta – och jag tror att det blir duktigt folk som kan återta förbrukat material – säger tydligen att det kan bli fråga om 90–95 procents återvinning. I så fall är det alldeles utmärkt, men Varbergförsöket antydde ju någonting annat. Nu bör det inte göras alltför noggranna jämförelser mellan detta försök och ett system som skall byggas upp på helt andra grunder, men jag anser att man bör vara skeptisk, och erfarenheterna från Amerika, även om de inte är helt jämförbara, visar ju också på förhållanden som gör att man bör vara skeptisk i detta sammanhang. Jag tycker nog att man skall fundera över, när propositionen nu slutligen skall utformas, om det inte bör ges någon form av föreskrifter om att detta verkligen skall hanteras kraftfullt, så att vi kommer till rätta med eventuella framtida problem.

Jag är tacksam för att jordbruksministern så klart och utan något som helst darr på stämman säger att aluminiumburken inte är någon returförpackning utan får ses från andra utgångspunkter. Jag tycker att det är värdefullt att få den deklARATIONEN. Samtidigt håller jag gärna med jordbruksministern när han talar om möjligheten att utveckla förpackningar och förpackningsalternativ på detta område och säger att man bör vara öppen för detta. Det finns kanske på detta område en innovation och en teknologi som innebär att vi kan finna nya former för att förpacka våra drycker i framtiden – det är helt klart.

Jag tycker som sagt att man i och för sig bör vara försiktig, men intill dess att vi känner att vi har en sådan dryckesförpackning som jag här nämnt är det viktigt att returglaslet verkligen får sin chans och inte kommer i efterhand. Jag anser att det vore värdefullt, om jordbruksministern verkligen tryckte på intressenterna i detta sammanhang så att det jag här sagt kommer fram.

Jag tycker att det är bra att den utredning som nämnts skall se över frågan om en differentierad miljövårdsavgift. Jag anser att resultatet kan ha stor betydelse i detta sammanhang, och jag hoppas att ett förslag skall komma att framläggas så snart som möjligt.

Jag vill till slut, herr jordbruksminister, säga att det nog är klokt att vara litet försiktig när det gäller att svara på frågan om livsmedelsarbetarnas oro är stillad med det här. Jag tror att de tyvärr måste känna den oron också fortsättningsvis.

Anf. 18 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag kan nu konstatera att Hans Alsén och jag på många punkter har gjort samma ställningstagande. Jag vill bara ta upp ett par saker med anledning av det senaste anförandet.

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

Måndagen den
8 februari 1982

*Om tidpunkten
för förslag till
riksdagen rörande
dryckesförpack-
ningar, m. m.*

Vi hade inget val. Det finns ingen tillverkare av några andra förpackningar i Sverige, sade Hans Alsén. Det kan vara riktigt. Å andra sidan har jag ofta hört bryggerier tala om hur man ute på världsmarknaden relativt billigt kan köpa bleckburkar och andra förpackningar. Så nog fanns det ett val. Ingen hade tvingats in i detta, om man inte hade trott på den nya produkten i det system som man nu kommer att använda.

Det är fel att dra en parallell mellan Varbergförsöket och det pantsystem som vi nu skall starta. Varbergförsöket byggde på ett frivilligt återlämnande, som producenten PLM själv hade tagit initiativ till. Pantsystemet bygger på att omkring 30 000 automater skall tillverkas och ställas ut i alla livsmedelsaffärer och på de andra platser där dessa drycker försäljs i burk. Konsumenten skall alltid, genom att lämna igen burkarna, via denna automat få tillbaka sina pengar. Det är klart att man med ett sådant system har mycket större möjligheter att uppnå 75 % återvinning än vad som är fallet i ett försök som helt bygger på frivillighet.

Jag vill, herr talman, för min del avsluta debatten med att uttrycka den förhoppningen att riksdagsmannen Hans Alsén skall driva samhällsintressena med samma kraft och i samma riktning även när det är ordföranden Alsén i Kooperativa förbundet som talar.

Anf. 19 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Vi försöker väl verka var och en på sitt håll så gott det går. Och vi har, som jordbruksministern säger, i många avseenden samma uppfattning om det viktiga i att på detta område få en så god produkt som möjligt från såväl miljö- som konsumentsynpunkt. Det är min strävan, och den vill jag gärna försöka leva upp till i den utsträckning som jag har möjligheter till det i min egenskap av ordförande i KF:s styrelse.

Man kan kanske ha litet olika meningar om valet av förpackning för Wårby Produkter. Det må vara var och en tillåtet. Men de affärsmässiga bedömningar som har gjorts visar tyvärr att marknaden reellt sett inte var öppen, även om man principiellt kan säga att den är det. Företaget skulle inte få en konkurrensmässig situation som var likvärdig. Och då skulle, som man såg det, uppgiften att agera på marknaden vara omöjlig att fullgöra. Jag har i varje fall fått de informationerna.

Jag sade i mitt tidigare inlägg att man kanske inte utan vidare kan jämföra Varbergssystemet och det nya pantsystemet – jag är på det klara med det. Men det var inte litet "jippo" – om uttrycket tillåts – över Varbergssystemets införande. Mycket tydde på att de som stod för systemet trodde att man skulle ha betydande framgångar med det. Men det hade man inte. Vi har anledning att hoppas på det nya systemet, men bör vara avvaktande och en smula skeptiska.

Automaterna i butikerna är kanske litet främmande i den miljön, men jag hoppas att det skall gå bra. Tydligen är det – av en tillfällighet, kan jag tänka mig – samma företag som står för automatproduktionen som för burkproduktionen. Uppenbarligen har man i det sammanhanget funnit varandra.

Det var synd att jordbruksministern inte ville svara på min fråga i det första

anförandet om det tas några initiativ för att tillgodose bl. a. konsumentverkets önskan. I verkets yttrande över dryckesförpackningen har man ju framfört önskemålet att samhället innan en produkt av detta slag, en förpackning, kommer ut på marknaden skall ha möjlighet att av tillverkaren kräva en redogörelse för ett färdigt system för att återvinna produkten.

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om den svenska
vapenexporten*

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1981/82:121 och fråga 1981/82:193 om den svenska vapenexporten

Anf. 20 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Maj Britt Theorin har mot bakgrund av Bofors engagemang i det amerikanska luftvärnssystemet (DIVAD) i en interpellation ställt följande frågor:

1. Är vapenexport för offensiv användning förenlig med riktlinjerna för den svenska vapenexporten?
2. Är export till USA:s Rapid Deployment Force förenlig med nuvarande eller föreslagna riktlinjer för svensk vapenexport?
3. Är det förenligt med svensk neutralitetspolitik att svenska företag deltar i och bygger upp en supermakts offensiva styrka?
4. Är svensk vapenproduktion endast avsedd för export och inte för det svenska försvaret förenligt med riktlinjerna?
5. Kommer Bofors att tillåtas exportera delar till DIVAD?

Oswald Söderqvist har i en fråga ställt spørsmålet om jag, mot bakgrund av den senaste utvecklingen, anser att Bofors affär med USA, rörande förnyelse av USA:s luftvärnssystem, står i överensstämmelse med de svenska bestämmelserna för vapenexport. Då Oswald Söderqvists fråga berör samma ämne som Maj Britt Theorin tar upp i sin interpellation, besvarar jag frågan och interpellationen i ett sammanhang.

Varje enskilt ärende som rör export av krigsmateriel prövas enligt de riktlinjer som antogs av riksdagen år 1971 (prop. 1971:146).

Enligt dessa bör tillstånd inte beviljas för export till: stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller stat som har inre väpnade oroligheter. Vid tillämpning bör man dock, enligt riktlinjerna, skilja mellan materiel av utpräglat defensiv karaktär och krigsmateriel i övrigt. De allmänna utrikespolitiska skälen mot export har inte samma tyngd i fråga om defensiva vapen, t. ex. kustartilleri och luftvärnsmateriel. Visserligen bör inte ens defensiv materiel kunna exporteras till stat som befinner sig i väpnad konflikt, men i övriga fall bör export kunna tillåtas av sådan materiel som inte kan utnyttjas för att påverka den föreliggande krissituationen.

Vidare skall tillstånd för export av krigsmateriel inte ges till en stat som på grund av deklarerade avsikter eller rådande politiska förhållanden kan antas

använda materielen för att undertrycka mänskliga rättigheter som anges i FN-stadgan.

I det nu aktuella fallet har Bofors vid flera tillfällen under en rad år begärt tillstånd att få utföra viss luftvärnsmateriel till USA för att kunna delta i utprovning – och därmed i en eventuell senare upphandling – av komponenter som skall ingå i ett nytt amerikanskt luftvärnssystem (DIVAD). Regeringen har beviljat ansökningarna, då det inte förelegat några hinder mot detta. I hård konkurrens med ett flertal andra tillverkare av luftvärnsmateriel, bl. a. ett schweiziskt företag, har efter omfattande prov och utvärderingar de av Bofors offererade komponenterna valts ut för fortsatta bedömningar. Bofors del i det kompletta systemet består av ett modifierat eldrör (M/L70) till en 40 mm luftvärnskanon samt tillhörande ammunition.

DIVAD skall enligt planerna ingå i luftförsvaret såväl i hemlandet som i NATO-försvaret i Europa. Det är avsett som ett av flera system för luftförsvaret mot anfall på låg höjd. Systemet väger per batteri 60 ton. Det är inte avsett för de lätta luftvärnsförband som i framtiden skall ingå i Rapid Deployment Force. Betydligt lättare system måste tas fram för att passa i dessa styrkor.

Något definitivt ställningstagande från de amerikanska myndigheterna föreligger inte om anskaffning av komponenter från Bofors. Regeringen har därför inte haft anledning att pröva frågan om tillstånd för eventuella leveranser från Sverige av komponenter till detta system.

Som svar på Maj Britt Theorins fjärde fråga vill jag slutligen framhålla att det är det svenska försvarets behov som styr produktutvecklingen vid försvarsindustrin. Därmed följer också att det är för det svenska försvaret framtagna produkttyper som förekommer i vår vapenexport. I det nu aktuella fallet utgör Bofors 40 mm L/70-pjäs en efterföljare till Bofors 40 mm L/60, som varit i bruk både i Sverige och i andra länder under och efter andra världskriget. L/70 är f. n. huvudvapen i Sveriges luftförsvaret mot anfall på låga höjder.

Anf. 21 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Det hör till kutymen att man börjar med att tacka för svaret på en interpellation. Handelsministern har emellertid undvikit att svara på de flesta av mina fem frågor, vilket gör tacket något mer begränsat. Det är emellertid min förhoppning att debatten i dag skall ge svar på frågorna.

Min interpellation handlar om huruvida svenskt engagemang i det amerikanska luftvärnssystemet DIVAD, som är avsett att ingå i Rapid Deployment Force, RDF – dvs. den *offensiva* amerikanska s. k. brandkårsstyrkan – är förenligt med svensk neutralitetspolitik och våra riktlinjer för svensk vapenexport.

Handelsministern svarar på mina frågor med hänvisning till de riktlinjer som riksdagen antog år 1971 bl. a. följande: "Vid tillämpning bör man dock --- skilja mellan materiel av utpräglat defensiv karaktär och krigsmateriel i övrigt. De allmänna utrikespolitiska skälen mot export har inte samma tyngd

i fråga om defensiva vapen, t. ex. kustartilleri och luftvärnsmateriel." Detta är en passus som regeringen ofta återkommit till som försvar för diskutabla vapenexportaffärer. Det föranledde t. ex. den dåvarande folkpartistiske handelsministern Hadar Cars att utan svårigheter tillåta export till Indonesien för dess bekämpande av befrielse rörelsen på Östtimor, därför att det var "defensiv materiel, dvs. försvarsmateriel" – en uppgift som man inom militära kretsar naturligt nog ifrågasatte. Luftvärnsmateriel är naturligtvis användbar också för offensivt syfte, vilket luftvärnskanonerna mot Östtimor tydligt visade. Begreppet "defensiva vapen" bör definitivt tas bort, eftersom det kan ge de mest förunderliga godtyckliga tolkningar.

Om jag bara nöjde mig med handelsministerns skriftliga svar skulle jag välvilligt kunna säga att hans svar egentligen är ett nej på min första fråga, om vapenexport för *offensiv* användning är förenlig med våra riktlinjer. Och allt skulle därmed kunna vara ganska bra. Svensk vapenexport till en supermakts mest offensiva styrka är naturligtvis varken förenlig med svensk neutralitetspolitik eller med riktlinjerna för vapenexport.

Men i gårdagens nummer av Aftonbladet förklarade handelsministern att användningsområdet inte hade någon avgörande betydelse. Och det gör det hela väsentligt mer komplicerat. Är regeringen på väg att överge den praxis som enligt krigsmaterielinspektören gäller, "nämligen att också pröva på vilket sätt materielen kan förväntas användas"? I den utredning som haft att se över lagstiftningen på området sägs bl. a.:

"Av 1971 års riktlinjer framgår att i varje exportärende måste köparlandets inrikespolitiska förhållande och utrikespolitiska situation, materielens beskaffenhet och" – jag understryker detta – "på vilket sätt materielen kan förväntas bli använd prövas." Det här är ett citat ur SOU 1981:39, s. 13. Krigsmaterielutredningens ledamöter var såvitt jag vet eniga om detta. Att släppa denna grundprincip är, efter vad jag förstår, att ge fritt fram för ohämmad vapenexport. Är det regeringens linje? Varför annars detta uttalande för Aftonbladet?

RDF är en militär styrka för snabba insatser i områden som anses kunna hota amerikanska säkerhetsintressen. RDF är under uppbyggnad och planeras omfatta 200 000 elitsoldater från alla fyra vapengrenarna. RDF är främst avsett för Mellersta Östern och Indiska Oceanen. Beslut om RDF togs 1979 och motiverades å ena sidan av Sovjets intåg i Afghanistan, å andra sidan av händelseutvecklingen i Iran. Avsikten var att säkra oljetillförseln. Därför gäller det att snabbt komma över dessa till områden dels via Egypten, dels söderifrån från ön Diego Garcia, som är en marinbas i Indiska Oceanen.

Men även för insatser i Centralamerika – i El Salvador eller Nicaragua – kan Rapid Deployment Force komma att ingå. Har det inte någon avgörande betydelse för regeringen om användningsområdet blir El Salvador och Nicaragua? Vad menar handelsministern?

Handelsministern uppger att DIVAD skall ingå i luftförsvaret i hemlandet och i NATO:s försvar i Europa men antyder att systemet på grund av sin tyngd – 60 ton per batteri – inte kan användas för de lätta luftvärnsförband

som skall ingå i RDF. Detta vittnar om antingen okunskap eller medvetet vilseledande.

Förenta staternas kontinentala luftförsvär är framför allt avsett att möta interkontinentala luftangrepp med kärnvapenrobotar. Det hot som konventionella angrepp med flygplan och flottenheter utgör betraktas som sekundärt, vilket illustreras av att Förenta staterna inte har något kustartilleri i svensk mening. Ett rörligt luftförsvärssystem som DIVAD kan därför antas i första hand vara avsett att användas av amerikanska styrkor på andra håll i världen. Så har Vulcan-systemet, som DIVAD skall ersätta, använts. En viktig förutsättning för att t. ex. landsatta marinkårsstyrkor skall kunna överleva är just ett sådant transportabelt och rörligt luftförsvär.

DIVAD är konstruerat för att kunna fraktas med flygplanet Lockheed C-5 A Galaxy som en del av RDF. Detta framgår av DMS DIVAD i mars 1980. DMS (Defense Market Survey) – det betyder försvarsmarknadsöversikt – är ett privat företag i USA som sammanställer och sorterar offentlig information. Flera utländska försvarsmakter, däribland den svenska, utnyttjar information från DMS. Har inte denna information nått regeringen?

Det är riktigt att DIVAD f. n. inte kan transporteras i stora mängder på en gång. Handelsministern bortser dock ifrån

att flera flygplan av typ C-5 A Galaxy kan utnyttjas – det finns f. n. 70–80 sådana flygplan;

att denna begränsade transportkapacitet har upptäckts i USA, och företaget Lockheed planerar därför för ett nytt transportflygplan som skall kunna ta mer materiel alternativt större vikter; samt

att RDF inte enbart består av flygplansbundna enheter. Där ingår marina styrkor, och – vilket är det centrala – det planeras förhandslagring av materiel, inkl. DIVAD, i närheten av oroshärdar, t. ex. på fartyg.

DMS DIVAD i maj 1980 uppger att eftersom det består av redan utprovade delar kommer DIVAD att bli tillgängligt för Rapid Deployment Force flera år tidigare än om ett helt nytt vapensystem skulle utvecklas.

Ytterligare bevis för att DIVAD planeras bli använt av RDF fås från Ford Aerospace, som är systemets huvudleverantör. Mot bakgrund av Bofors tidigare export av 40 mm kanoner skriver Ford Aerospace i en annons i tidsskriften NATO's Fifteen Nations att den världsomspännande användningen av 40 mm kanoner och ammunition garanterar att det finns lager för understöd åt Rapid Deployment Force. Med andra ord finns det lager av ammunition och reservdelar som kan användas för DIVAD. Björn Hagelin, en fredsforskare som ingående studerat den svenska vapenexporten och DIVAD-affären, säger att det är helt uppenbart att DIVAD planeras att bli använt av RDF.

Om Rapid Deployment Force med Bofors DIVAD-system sätts in i El Salvador, hur rimmar detta med vår utrikes- och neutralitetspolitik? Stöd åt El Salvadors folks rätt till självbestämmande, men svenska vapensystem för att bekämpa dem – skall detta bli regeringens linje?

Handelsministern säger vidare att något definitivt ställningstagande från de amerikanska myndigheterna om anskaffning av komponenter från Bofors

inte föreligger. Därför har regeringen inte haft anledning att pröva frågan om tillstånd för eventuella leveranser från Sverige av komponenter till detta system. Detta något kryptiska uttalande skulle således betyda att Bofors inte fått tillstånd att exportera komponenterna till DIVAD ännu.

Detta säger handelsministern samma dag som USA tillkännager det högsta försvarsanslaget någonsin, vari ingår stora satsningar på RDF och DIVAD. I International Defense Review nr 7 1981 uppges under rubriken The US Army's Division Air Defense System följande:

För det rörliga försvaret av Förenta staternas bemannade styrkor mot luftanfall på låg höjd inträdde den 7 maj 1981 slutfasen före full produktion när den amerikanska armén valde Ford Aerospace & Communication Corporations Aeronutronic Division för att bygga det nya Division Air Defense (DIVAD) kanonsystemet. Fords Aeronutronic version av DIVAD-systemet innehåller två Bofors 40 mm L/70 kanoner kopplade till en modifierad version av Westinghouses APG 66 radar, använd i F 16-planet. Den amerikanska armén planerar att producera 618 DIVAD-enheter. Den 7 maj erhöll Ford Aerospace ett kontrakt på 159,2 miljoner dollar för att ta sitt vinnande förslag genom ett sex månaders slutgiltigt utvecklingsarbete till full produktion.

Detta kan väl knappast vara okänt för regeringen. DIVAD-systemet med Boforsenheter har alltså vunnit den amerikanska arméns kontrakt och har gått in i den sista utvecklingsfasen innan full produktion sätts i gång. Den amerikanska armén har gjort sitt formella val. När pengarna anslås till serieproduktion är det för Ford-Bofors-förslaget. Vid vilket stadium tänker den svenska regeringen säga ifrån att det inte står i överensstämmelse med svensk neutralitetspolitik och svenska vapenexportregler att delta i uppbygandet av en supermakts offensiva styrkor? Vore det inte bra att ge detta klarläggande i dag?

För klarhets skull vill jag till handelsministern upprepa några frågor.

1. Är export av vapen för offensiv användning förenligt med riktlinjerna för den svenska vapenexporten? Ja eller nej.
2. Är export till USA:s Rapid Deployment Force förenligt med riktlinjerna för den svenska vapenexporten? Ja eller nej.
3. Är det förenligt med svensk neutralitetspolitik att svenska företag deltar i och bygger upp en supermakts offensiva styrka? Ja eller nej.
4. Kommer Bofors att tillåtas exportera delar till DIVAD? Ja eller nej.

Anf. 22 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det är snart ett år sedan jag ställde en fråga om DIVAD till handelsministern, närmare bestämt den 1 juni 1981. Handelsministern svarade då som nu genom att hänvisa till de av oss alla så välkända svenska bestämmelserna.

Jag ställde då en följdfråga till handelsministern, om punkt 2 i bestämmelserna, om stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras

leda till väpnad konflikt, inte ägde tillämpning på USA. Den frågan besvarade handelsministern med nej vid det tillfället.

Jag hänvisade till konflikten i El Salvador. Och jag frågade handelsministern om det inte kunde tänkas att president Reagan ganska snart skulle trappa upp USA-aktiviteterna i Centralamerika och i El Salvador. Så har nu skett ganska ordentligt, som vi vet. Bl. a. har man alldeles nyligen levererat 6 toppmoderna stridshelikoptrar.

Min första följdfråga blir alltså densamma som den 1 juni 1981: Är inte USA en stat som är inblandad i internationella konflikter som kan tänkas leda till väpnade konflikter?

Handelsministern har i svaret här också tagit upp den passus av mänskliga rättigheter som funnits med tidigare i de svenska bestämmelserna och som det särskilt har tryckts på i det kommittébetänkande som nämnts här förut. Då vill jag om igen ställa en andra följdfråga: Hjälper inte USA till med att undertrycka mänskliga rättigheter och på det viset bryta mot FN-stadgan genom sitt engagemang i El Salvador?

Dessa två helt avgörande frågor för om vi över huvud taget skall låtsas om att de svenska vapenexportbestämmelserna har något som helst värde anser jag att handelsministern bör svara på här i dag, så att vi kan få detta klarlagt.

Sedan litet grand om det övriga. Som vanligt talas det om defensiva och offensiva vapen. Vi har, som Maj Britt Theorin nämnde, haft frågan uppe åtskilliga gånger tidigare. Jag har debatterat med Hadar Cars och Staffan Burenstam Linder om dessa vapen. Jag har hänvisat till den svenska arméns bestämmelser för hur de svenska luftvärnspjäserna skall kunna användas, där det tydligt och klart anges att de går att använda mot markmål, luftmål, sjömål osv. Det går inte att dra några gränser för defensiva resp. offensiva vapen. Hur vapnen används beror på hur staten i fråga agerar. Om USA går till anfall mot en annan stat och använder sina luftvärnspjäser i det anfallet, så är de inte längre några defensiva vapen. Det är alltså löjligt att hänvisa till att vapnen i det här fallet, som det står på s. 3 i interpellationssvaret, skulle användas i hemlandet eller i NATO-försvaret i Europa.

Har handelsministern aldrig hört talas om hangarfartygsbaserat flyg? DIVAD-systemet skall användas bl. a. på de amerikanska hangarfartyg som kommer att ingå i Rapid Deployment Force, som Maj Britt Theorin talade om här. Planen skall starta från hangarfartyg. De skall sättas in där man anser det vara lämpligt – i Mellanöstern, i Centralamerika eller var det passar någonstans. Är det offensivt eller defensivt? Det är klart att det är ett offensivt vapen, ett anfallsvapen, om man använder det i en anfallsstyrka.

Det vore välgörande om vi slapp dessa försök att smyga undan och krypa bakom talet om att man skiljer på defensiva och offensiva vapen när det gäller sådana här klara fall, där det är helt uppenbart att det är ett offensivt syfte som ligger bakom.

Alla frågor kvarstår fortfarande. Jag har bara att konstatera att vi måste få ett besked i det här fallet. Om den här affären kommer till stånd, om

regeringen går med på försäljning av svensk krigsmateriel till USA i det världspolitiska läge som råder i dag, är det lika bra att vi kasserar och skrotar de svenska bestämmelserna, som vi så högtidligt har antagit och så högtidligt har undersökt och utrett i decennier, för de gäller tydligen inte. Det spelar tydligen ingen roll vad som står i dem, när affärsintressen och militära intressen kommer in i bilden.

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om den svenska
vapenexporten*

Anf. 23 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Som jag framhöll i mitt svar och som ju frågeställarna väl känner till finns i de svenska riktlinjerna för export av krigsmateriel ett antal fall angivna, där exporttillstånd inte beviljas. Dessutom, som jag också nämnde i mitt svar, sägs i de här riktlinjerna att de allmänna utrikespolitiska skälen mot export av krigsmateriel inte har samma tyngd i fråga om defensiva vapen. Låt mig stryka under att detta alltså är i enlighet med de riktlinjer som under stor enighet antogs av riksdagen 1971 och att den här distinktionen också görs av krigsmaterielexportkommittén i dess förslag till nya riktlinjer, ett förslag som f. ö. i stort sett innebär att man också fortsättningsvis skall tillämpa 1971 års riktlinjer.

Jag kan gärna hålla med om att det ibland i praktiken kan vara svårt att uppehålla den här distinktionen mellan offensiva och defensiva vapen. Det finns en grå zon emellan klart offensiva och klart defensiva vapen, där man i tillämpningen av riktlinjerna kan få svårigheter. Men vi har nu den här distinktionen, och vi har varit ense om att när det gäller att ta ställning till tillstånd för krigsmaterielexport försöka göra en bedömning om den krigsmateriel som man begär tillstånd till export för i huvudsak kommer att användas defensivt eller offensivt. Det är då uppenbart att luftvärnsmateriel ingår i kategorin defensiv krigsmateriel. För sådan materiel har praxis sedan länge varit att export skall tillåtas i sådana fall då vapnen inte kan utnyttjas för att påverka en föreliggande krissituation. Om en stat däremot befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, tillåts inte ens export av defensiv materiel.

Det ligger väl i sakens natur att export av krigsmateriel ständigt aktualiserar problem av principiell art och att det finns gränsdragningsproblem. Ett återkommande problem är svårigheten att bedöma olika länders stabilitet på längre sikt – alltså att ta ställning till om ett land, som vid en viss tidpunkt med hänsyn till våra riktlinjer för krigsmaterielexport är en godtagbar mottagare av krigsmateriel, också fortsättningsvis kan komma att vara det. Här finns väl inte så mycket annat att tillägga än att också detta naturligtvis är en svår distinktion att göra och att det är rimligt att man här är ganska försiktig i sin bedömning.

När det gäller det aktuella fallet så har Bofors under de senaste åren beviljats exporttillstånd för luftvärnsmateriel – klart defensiv materiel, enligt den här definitionen – till Förenta staterna. Materielen har varit avsedd för utprovning i Förenta staterna. Tillstånd har därför givits helt i enlighet med de gällande svenska riktlinjerna, som ju, Oswald Söderqvist, på den här punkten är mycket klara.

Maj Britt Theorin bygger i stor utsträckning sitt inlägg på att den här materielen, trots vad jag säger i mitt svar, skulle komma att användas i Rapid Deployment Force, som ju till sin natur är mera offensiv. På det kan jag bara svara att enligt den information vi har tillgänglig, så är den anskaffning som nu planeras för den amerikanska armén avsedd för de ordinarie amerikanska divisionerna och armékårerna i USA och Europa. Batterierna skall ingå i särskilda luftvärnsbataljoner i de förbanden.

För de lätta divisioner som framdeles kan komma att ingå i Rapid Deployment Force avser amerikanerna att ta fram ett lättare system, som skall kunna lufttransporteras i de flesta flygplanstyperna inom det amerikanska transportflyget. Man har nämnt en maximal vikt på 16 ton. DIVAD-batteriet väger 60 ton. Jag kan därför inte dra någon annan slutsats än den jag drog i mitt interpellations svar, att DIVAD-systemet icke är avsett att ingå i Rapid Deployment Force.

När det sedan gäller beslutsgången vill jag till Maj Britt Theorin säga att försäljning av krigsmateriel i de flesta fall naturligtvis är en i tiden långt utdragen process. En första utvärdering, som i och för sig kan ta tid, följs i allmänhet av mera ingående demonstrationer av ett urval av olika fabrikat. Inför ett slutligt val tillkommer tekniska prov, som också kan ta tid. Det betyder att processen kan ta flera år i anspråk. Så är naturligtvis fallet när det gäller anskaffning av helt nya vapensystem. Under tiden kan den politiska bilden förändras. Förutsättningarna för en försäljning kan ryckas undan. De tillstånd som ges ett svenskt företag att exportera enstaka produkter för prov och utvärderingar innebär aldrig en garanti för att regeringen kommer att ge ett slutligt tillstånd. Varje exportansökan prövas utifrån den information som föreligger och de bedömningar som görs vid den givna tidpunkten. I det fall som frågeställarna har berört är det alltså så att frågan om tillstånd till Bofors för slutlig leverans av delarna till DIVAD-projektet inte har prövats av regeringen.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 24 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Det var ett intressant klarläggande handelsministern gjorde när han sade att det kan finnas vissa svårigheter med uttrycket defensiva vapen. Jag noterade också att handelsministern själv uttryckte sig oklart när han talade om detta. Han använde nämligen uttrycket "om det i huvudsak skall *användas* defensivt eller offensivt". Det antyder att handelsministern och jag skulle vara överens: Det är själva användningssättet – defensiv eller offensiv användning – som är det centrala, inte om man betecknar vapnet som defensiv eller offensiv materiel.

Men i de svenska riktlinjerna talas det om defensiva vapen, och med den beteckningen urskuldar man export av bl. a. luftvärnskanoner som används för offensiva syften. Skall jag tolka handelsministern så, att han nu är beredd att säga att om dessa vapen används för offensiva syften, så kan export icke

komma i fråga? I så fall har vi kommit ett bra stycke på väg. Jag vill gärna ha ett klarläggande på den punkten.

Nåväl. Det verkar som om regeringen är ganska dåligt informerad om DIVAD:s ingående i Rapid Deployment Force. Jag har i min interpellation visat på att detta kunde vara anledningen till att man än så länge har givit tillstånd till Bofors att exportera delar. Jag har här redovisat flera olika fakta som visar att DIVAD är avsett att ingå i Rapid Deployment Force, och jag kan gärna överlämna dem skriftligt till handelsministern senare.

För att klargöra skillnaden mellan tung och lätt luftvärnsmateriel vill jag säga att det faktiskt är så att Rapid Deployment Force icke utesluter tung luftvärnsmateriel – inte alls! Inte någon officiell myndighet, inte heller i USA, kan säga att den tunga luftvärnsmaterielen i DIVAD inte skall ingå i Rapid Deployment Force.

DIVAD är avsett att flygas dels i C-5A Galaxy, dels i det nya transportplanet C-X som skall tas fram – det är nu på ritstadiet. Den nya amerikanska stridsvagnen M-1 skall också kunna lyftas med Galaxyplanet. Enligt Jane's Yearbook har C-5A Galaxy en maximilast på drygt 100 ton. Man har med den flugit två stridsvagnar M-48 – det är chassiet till DIVAD – på 45 ton vardera. Flygplanet kan med lätthet flyga en DIVAD-enhet.

Enligt Military Balance i London finns det mellan 70 och 80 flygplan C-5A Galaxy, och det planeras för 115. Det är alldeles riktigt att det kan finnas lättbepansrade system men det kan också finnas tung materiel i RDF. Det är detta som regeringen rimligen borde ha varit uppmärksam på.

Det som för mig är det intressanta är att regeringen verkar ha blundat inför dessa fakta. Vem har man i annat fall fått fakta ifrån? Att man skall ta fram ett nyare, lättare system för RDF är en uppgift som i varje fall nu inte återfinns bland de officiella uppgifterna. Fördelen med DIVAD är just att det redan är utprovat och existerar. Det som gjort det så användbart för RDF är att det ganska snabbt kan sättas in och att man då inte behöver plocka fram ett nytt, lätt luftvärnssystem.

Den fråga man måste ställa sig är: Blundar regeringen frivilligt för dessa fakta för att inte behöva säga nej till Bofors?

Den andra och kanske avgörande frågan är: Om Boforssystemet DIVAD sätts in i Rapid Deployment Force, är detta då att betrakta som fullt förenligt med svensk neutralitets- och utrikespolitik? Detta bör rimligen vara av stort intresse för Sveriges riksdag att få veta. Är det förenligt med vår utrikes- och neutralitetspolitik att satsa på offensiva vapensystem för en av supermakterna?

Jag upprepar att i International Defence Review sägs klart och tydligt ifrån att den 7 maj 1981 fick den amerikanska armén till uppgift att i ett slutskede, i den sista fasen, utveckla DIVAD-systemet under en period på sex månader. Från den 7 maj 1981 fram till i dag har mer än sex månader gått. I dag har president Reagan lagt fram sitt förslag till försvarsbudget. Jag antar att när vi om några dagar ser vad det går ut på kommer vi att finna att där står upptaget ett anslag till den amerikanska armén för DIVAD-systemet. Den kommer

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om den svenska
vapenexporten*

säkerligen klart och tydligt också att uppta ett anslag för en ordentlig satsning på RDF.

Skall Sverige bidra till detta? Vore det inte klokt, handelsministern, att en gång för alla göra klart för både Bofors och Sveriges riksdag att Sverige inte skall ingå i uppbyggandet av RDF? Jag är tacksam för svar på i första hand den frågan.

Anf. 25 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Handelsministern undviker att svara på frågor genom att tillgripa ett ordsvall som vi inte är betjänta av. Jag skall därför upprepa mina frågor från den 1 juni i fjol och från mitt första inlägg här i dag:

Anser handelsministern att USA är inblandat i internationell konflikt som kan tänkas leda till väpnad konflikt, vilket skulle göra det helt uteslutet att landet fick köpa svenska vapen? Anser handelsministern att USA med sina vapen hjälper till att undertrycka mänskliga fri- och rättigheter i El Salvador i strid mot FN-stadgan?

Dessa frågor har jag ännu inte fått svar på, och jag ställer dem nu för tredje gången.

Maj Britt Theorin har utförligt talat om defensiva vapen. Det är givetvis användningsområdet som är det viktiga. Bofors luftvärnsartilleri är mycket viktigt i det svenska försvaret, och där är det ett utpräglat defensivt vapen. Vi avser inte att använda det i anfall mot någon annan. Men Bofors 40 mm luftvärnskanoner är ett utpräglat offensivt vapen, om det hamnar i en armé, en marinstyrka eller en flygstyrka som används i ett offensivt syfte. Så var fallet i exempelvis Indonesien, där det är fullt klarlagt att de svenska Boforskanonerna användes av den indonesiska marinen mot gerillan på Östra Timor. Om vi säljer Bofors luftvärnskanoner till Finland är det ett defensivt vapen – Finland tänker inte angripa någon. Om vi säljer dem till Schweiz är det ett defensivt vapen. Men om vi säljer dem till USA är de mot den bakgrund som jag här har tecknat ett vapen som kan användas i offensivt syfte.

Det är meningslöst och en lek med ord och dessutom ovärdigt en saklig debatt att tala om defensiva och offensiva vapen. Det är inget annat än dimridåer. Tag upp en saktidiskussion om dessa klara frågor i stället för att glida undan med en massa andra påståenden!

Vi vet att USA skall förnya sitt luftvärnssystem inom hela sin försvarsmakt, inom alla tre vapenslagen. DIVAD är ett allsystem som skall användas på alla ställena. Därför kommer det naturligtvis också att användas i Rapid Deployment Force. Man talar om en batterienhet på 60 ton. Det är ganska små vikter i dessa sammanhang – mycket större enheter dras omkring och används i rörliga sammanhang, transporteras med flyg eller andra fordon. Det är fullt möjligt att använda detta system också i denna insatsstyrka. Och den kommer, som jag sade tidigare, i stort sett att byggas också på hangarfartygbasrat flyg. Hangarfartygen kommer självklart att vara försedda med DIVAD. Givetvis finns det svenska Bofors-systemet på alla hangarfartyg och inom alla marina stridskrafter för bekämpning av flygplan

på låg höjd. Då blir det ett offensivt vapen, som kan användas i insatsstyrkan. Försök, herr handelsminister, att svara på frågorna och håll er till sakfrågan, glid inte undan i ordströmmar, som är avslöjande både för regeringen och för handelsministern.

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Om den svenska
vapenexporten*

Anf. 26 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Låt mig först upprepa att med utgångspunkt i den information som vi har är DIVAD-systemet icke avsett att ingå i de lätta divisioner som skall vara en del av Rapid Deployment Force. De är för tunga för att kunna ingå. Detta spelar ju en rätt stor roll, eftersom vi har anledning att hålla oss till den i riktlinjerna angivna distinktionen mellan defensiva och offensiva vapen, en distinktion som jag tidigare medgav kan vara svår att upprätthålla i vissa fall. Ser vi på DIVAD-systemet, kan det alltså konstateras att man successivt försöker hitta luftvärnssystem som kan vara effektivare som försvar mot attacker från flyg eller robot med hänsyn till den utveckling som äger rum i fråga om attackvapen som flyg och robotar. Luftförsvaret måste kunna verka på olika höjder, och på låga höjder används både robotar och olika typer av kanoner. Det är här som DIVAD-systemet kommer in som ett försvar mot framför allt attackflyg och attackhelikoptrar. Mot denna bakgrund menar jag att DIVAD-systemet inte är något anfallsvapen utan måste karakteriseras som ett defensivt vapen, fortfarande med understrykande av svårigheterna att dra en gräns mellan defensiva och offensiva vapen.

Vi har alltså hittills gett Bofors tillstånd att exportera det här systemet till USA i och för utprovning. Detta har skett helt i enlighet med riktlinjerna. Det innebär att Sverige är med vid den slutliga prövningen, men jag vill stryka under att regeringen inte har tagit slutlig ställning. Det skall göras när en ansökan om utförseltillstånd föreligger. Då skall vi självfallet pröva en sådan ansökan enligt de gällande riktlinjerna. Jag tror inte att det därvidlag blir någon skillnad, om vi går efter 1971 års nu gällande riktlinjer eller om vi nu tar hänsyn till vad krigsmaterielexportkommittén föreslår. Krigsmaterielexportkommitténs förslag skall ju föreläggas riksdagen i en proposition i vår.

Anf. 27 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Jag vill påtala att jag ännu inte har fått svar på frågan om DIVAD kommer att ingå i Rapid Deployment Force. Är det, om så är fallet, förenligt med vår utrikes- och neutralitetspolitik att exportera DIVAD? Handelsministern skakar på huvudet och säger nej, och jag hoppas att jag får det beskedet också härifrån talarstolen. Det är nämligen avgörande.

Får jag bara slå fast en sak som är mycket viktig för regeringens kunnande i dessa frågor. Krigsmaterielexportkommittén har tydligt och klart sagt ifrån att också *användningsområdet* skall finnas med i bedömningen. Handelsministern har i gårdagens nummer av Aftonbladet sagt att användningsområdet inte har någon avgörande betydelse för det slutliga ställningstagandet. Nu är det viktigt att veta om regeringen kommer att frångå krigsmaterielexport-

---

*Om den svenska
vapenexporten*

kommitténs förslag, som såvitt jag vet är enhälligt. Eller kommer man att hålla fast vid det? Då kommer nämligen själva *användningen* att bli det avgörande, det centrala. Jag vill absolut ha svar på den frågan: Kommer regeringen att följa krigsmaterielexportkommitténs förslag eller inte? Om man inte gör det, dvs. om man inte tillmäter användningsområdet någon som helst betydelse, så innebär det fritt fram för export av s. k. defensiv materiel, dvs. luftvärnskanoner, var som helst runt om i världen. Och det kan väl knappast vara den svenska linjen, Sverige som sedan lång tid tillbaka i princip har förbud mot vapenexport, från vilket man får göra vissa undantag.

Jag har vid ett flertal tillfällen citerat officiella uppgifter, dvs. de försvarsinformationsuppgifter som finns tillgängliga, som också används av den svenska försvarsmakten och som jag hade hoppats att Sveriges regering hade fått kunskap om. Där sägs att DIVAD-systemet skall transporteras med flygplan Lockheed C-5A Galaxy som en del av RDF. Men man säger också tydligt och klart ifrån att eftersom DIVAD är ganska tungt måste man ha förhandsplacering, som man bl. a. kommer att ha på fartyg. Det är precis vad också Oswald Söderqvist har påpekat här. Rapid Deployment Force baserar sig på lätta och tunga luftvärnssystem. Det baserar sig på flygplansburen och fartygsstationerad, i förväg utplacerad materiel och ammunition. Ett av försäljningsargumenten för Ford, när man har gått ut och klargjort att DIVAD-systemet är så snabbt användbart, är att det redan finns så mycket Boforskanoner och så mycket Boforsammunition ute i världen.

Av uppgifterna framgår vidare att DIVAD-systemet – detta uppgav man tydligt och klart i maj 1980, alltså för snart två år sedan – *består av redan utprovade delar och kommer att bli tillgängligt för RDF flera år tidigare än om ett helt nytt vapensystem skulle utvecklas*. Har inte regeringen haft tillgång till dessa uppgifter när man tidigare givit tillstånd till – eller förhandsbesked om – export? Förhoppningsvis kan jag nu tolka handelsministerns uttalande så, att det framgår tydligt och klart också för regeringen att DIVAD är avsett att ingå i RDF. Det framgår säkerligen för den svenska försvarsmakten och för alla som läser de internationella militärtidskrifterna och det internationella informationsmaterialet om försvar. När det också framgår för regeringen, kan vi då förvänta oss att regeringen ger ett klart besked till Bofors om att detta icke är förenligt med våra riktlinjer för svensk vapenexport och heller inte för svensk neutralitets- och utrikespolitik, och att regeringen därför kommer att svara nej på en förfrågan om man får exportera delar till DIVAD-systemet?

Det är centralt för oss att få veta detta – och naturligtvis också för dem som arbetar inom det område det här gäller. DIVAD-systemet har gått in i den sista utvecklingsfasen. Det är inte så, herr handelsminister, att man inte har bestämt sig för DIVAD-systemet. Det gjorde man den 7 maj 1981. Då bestämde sig den amerikanska armén för DIVAD-systemet. Då fick man 159,2 miljoner dollars kontrakt för sex månaders slutligt utvecklingsarbete till full produktion. Det finns bara ett förslag när väl den amerikanska kongressen anslår pengar. Det här förslaget – Ford–Bofors-förslaget – har segrat hos den amerikanska armén. Det är bara fråga om tidpunkten när

pengarna anslås för full produktion. Som vi vet har det största försvarsanslaget någonsin i amerikansk historia just i dag tillkännagivits i USA. Det är sannolikt att regeringen inom bara några dagar har vetskap om huruvida pengarna har föreslagits till DIVAD-systemet. Vore det inte lika bra att redan nu klarlägga att Sverige inte kan vara med om att bygga upp en supermakts offensiva styrka?

Anf. 28 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Debatten är ju ganska meningslös, men icke desto mindre avslöjande. Handelsminister Björn Molin har nu sällat sig till den långa raden av svenska handelsministrar som biter huvudet av skammen när det gäller den svenska vapenexporten. Jag konstaterar att jag inte fått något svar på mina frågor om hur USA skall klassas enligt de svenska bestämmelserna. Jag tyder obenägheten att svara så att handelsministern finner det obehagligt att svara eller inte kan svara. Jag bara konstaterar detta faktum.

Det finns ingen anledning att ytterligare ta upp sakfrågan när det gäller de defensiva och offensiva vapnen. Det är klarlagt. Alla handelsministerns utläggningar har inte på något sätt kunnat vederlägga de påståenden som vi gjort om att de svenska luftvärnskanonerna är att betrakta som offensiva vapen beroende på var de sätts in, hur de sätts in och när man använder dem.

Jag tycker att Maj Britt Theorin, kanske av taktiska skäl e. d., är snäll mot regeringen. Jag tror att regeringen har kunskaperna lika väl som vi, och kanske i ännu större utsträckning. Regeringen vet säkert mycket väl vad som skall användas av DIVAD, var det skall sättas in osv. Det är bara att konstatera att man inte bryr sig om detta. Man har kunskaper, man vet att de här vapnen kommer att användas i offensiva syften till att undertrycka mänskliga fri- och rättigheter på olika ställen på jordklotet. Man vet att man bryter mot de svenska bestämmelserna, men man bryr sig inte om det. Det är avslöjande för handelsminister Björn Molin, det är avslöjande för den borgerliga regeringen.

Anf. 29 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Oswald Söderqvist sade att vad jag har framfört här i kammaren stämmer överens med vad en lång rad av tidigare handelsministrar har sagt. Jag har inte möjlighet att kontrollera det, men jag tror att det ligger mycket i det. Vi har ju sedan mer än tio år haft en betydande enighet mellan partierna om principerna för krigsmaterielexport. Krigsmaterielexportkommittén har gjort en genomgång av hur dessa riktlinjer, om vilka det har förelegat enighet, har tillämpats under 1970-talet och kommit till slutsatsen att regeringarna vid tillståndsgivningen i allt väsentligt har följt de riktlinjer om vilka det har rätt enighet. Det finns alltså, Oswald Söderqvist, ingen anledning att bli förvånad över att min uppfattning i de frågor vi nu diskuterar sammanfaller med vad många tidigare ansvariga statsråd har redovisat.

Får jag sedan säga till Maj Britt Theorin att det är självfallet så, att min och

Måndagen den
8 februari 1982

*Om den svenska
vapenexporten*

regeringens ståndpunkt framgår av vad jag redovisar här i Sveriges riksdag. Om Maj Britt Theorin vill sätta i gång en polemik på grundval av vad som står i Aftonbladet är det hennes sak. Jag avstår från att göra det här i riksdagen.

Låt mig sedan upprepa vad jag sagt i det svar som jag tidigare i dag lämnat till Maj Britt Theorin och Oswald Söderqvist. Vid prövning av utförseltillstånd tar man också hänsyn till användningsområdet. Vid den svåra bedömningen, om krigsmaterielen i huvudsak är av defensiv eller offensiv karaktär skall man också pröva på vilket sätt materielen kan förväntas bli använd. Detta står i 1971 års riktlinjer, och krigsmaterielexportkommittén har samma uppfattning. Vi har att utgå från dessa riktlinjer, och jag noterar att krigsmaterielexportkommittén i sitt förslag redovisar samma uppfattning. Min egen bedömning, som jag har redovisat tidigare, är att vi i den proposition som skall komma i vår i allt väsentligt skall föra vidare vad krigsmaterielexportkommittén har föreslagit.

Vad jag av naturliga skäl varken kan eller bör gå in på här i kammaren är att redovisa en ståndpunkt i fråga om de utförseltillstånd som ännu inte är prövade av regeringen, och naturligtvis i ännu mindre grad redovisa regeringens uppfattning i fråga om utförseltillstånd i rent hypotetiska fall.

Anf. 30 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Äntligen kom det en dementi på Aftonbladet-uttalandet! Jag är glad för det och för att handelsministern har klargjort att man skall följa krigsmaterielkommitténs uttalande, nämligen att man också skall granska hur materielen kan förväntas bli *använd*. Att användnings sättet skall prövas är en viktig deklaration.

När det gäller de andra delarna i den svenska vapenexporten vill jag bara, hypotetiskt eller inte hypotetiskt, säga att Bofors har varit med och tävlat och att Bofors produkter har ingått i det segrande förslaget. Armén har fått pengar till den sista utvecklingsfasen för full produktion. Det är nu en fråga om dagar innan man får resten. Om Sverige skall delta eller ej är faktiskt ingen hypotetisk fråga, utan det är i allra högsta grad en reell fråga. Det är regeringen som skall svara på den. Anledningen till att jag har varit så angelägen om att framhålla att det finns stora risker om regeringen svarar ja på Bofors ansökan – som rimligen måste ramla in den ena eller andra dagen – är att även om det centrala med Rapid Deployment Force-systemet, dvs. de amerikanska snabbinsatta styrkorna, är att de, när de togs fram, motiverades med att de skulle placeras i Mellersta östern och Indiska oceanen, så är syftet att det systemet skall *sättas in i krishärdar varhelst dessa än uppstår*. I dag vet vi att USA med sin märkliga utrikespolitik upplever El Salvador och Nicaragua som krishärdar. Visst är det möjligt – och det är i vart fall inte omöjligt – att Rapid Deployment Force kan sättas in där. Vilken är då Sveriges ståndpunkt?

En sista fråga, som ännu inte har behandlats men som fanns med i min interpellation, vill jag också gärna ha ett klarläggande på. Det gäller frågan, om Sverige skall utveckla vapen allenast för export. Bofors-chefen Winberg

har offentligt förklarat att utvecklingen för export kan bli mera regel än undantag för Bofors i framtiden. Jag tolkar handelsministerns svar på min fråga så, att detta i vilket fall som helst inte är regeringens uppfattning, men för säkerhets skull vore det bra om regeringen klargjorde att motivet för svensk vapenutveckling och svensk vapenproduktion är att leverera materiel till det svenska försvaret. Delar handelsministern krigsmaterielkommitténs synsätt, att den svenska försvarsindustrin och dess kapacitet i huvudsak bör vara anpassad efter den svenska försvarsmaktens behov? Det kan vara på sin plats att få också detta klarläggande, eftersom andelen för export av Bofors produktion under senare år har ökat mycket drastiskt och nu befinner sig någonstans uppemot 70 %. Har man för avsikt att, som Bofors-chefen säger, låta utveckling för export bli mer regel än undantag är man inne på en helt ny linje.

Det vore bra om handelsministern kunde klarlägga att detta icke är regeringens uppfattning.

Anf. 31 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tror att det vore bra, om handelsminister Molin litet grand studerade den svenska vapenexportens historia och framför allt de olika tillfällen då svenska handelsministrar från skilda håll har varit tvungna att stiga upp och agera på det sätt som handelsminister Molin har fått göra här i dag, nämligen försvara en sjuk sak med omöjliga argument. Det är nämligen precis vad denna debatt har visat. Det var inte något positivt i den jämförelse med föregående handelsministrar som jag gjorde, vilket Björn Molin försökte vända det till. Det är mycket, mycket negativt att det ofta har visat sig att den svenska regeringen och svenska statsråd har tummat på de svenska vapenexportbestämmelserna, när stora affärsintressen inom den svenska vapenindustrin har velat göra exportaffärer. Det är en klar linje, som går ända från 1950-talet, över 1960-talet fram till dagens läge.

Det kan vara av intresse att i detta sammanhang påminna om just 1960-talet. Då var företrädare för Björn Molins eget parti mycket aktiva i avslöjandet av svenska exportaffärer med vapen som hamnade där de inte skulle hamna. Nu är rollerna ombytta, och då finner man inte någon som helst aktivitet i Björn Molins parti eller några som helst försök att upprätthålla traditionen från folkpartisterna i den svenska riksdagen på 1960-talet.

Jag konstaterar bara att makten tydligen korrupperar också i detta fall.

Anf. 32 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! I ett demokratiskt system får man dra vilka slutsatser man vill. Jag antar att det är en källa till glädje för kommunisten Oswald Söderqvist. Nej, herr Söderqvist, vi har icke tummat på riktlinjerna! En grundlig utredning, gjord av krigsmaterielkommittén, visar tvärtom att vi när det gäller utförelsetillstånd i allt väsentligt har följt de riktlinjer om vilka det har förelagat stor enighet.

*Om planeringen
för ny förvalt-
ningsbyggnad i
Nyköping*

Herr talman! Jag begärde emellertid ordet för att svara på Maj Britt Theorins sista fråga, som jag kanske har förbigått. Jag vill gärna säga att jag helt och hållet ansluter mig till den grundläggande principen att vår vapenexport skall omfatta materiel av typer som är framtagna för det svenska försvaret.

Anf. 33 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Ingenting i världen, Björn Molin, kan undanhålla den svenska allmänheten det faktum att ni har tummat på de svenska vapenexportbestämmelserna i och med att ni har gett ett löfte om provleveranser till DIVAD-systemet och kanske kommer att ge tillstånd till en omfattande export. I och med detta har ni brutit mot den andra punkten i de svenska vapenexportbestämmelserna, som säger att stat som är invecklad i internationell konflikt som kan tänkas leda till väpnad konflikt inte skall få köpa svenska vapen. Det stämmer perfekt på USA. Vidare skall Sverige inte sälja vapen till stat som kan tänkas använda dessa vapen för att undertrycka mänskliga fri- och rättigheter i enlighet med FN-stadgan. Det stämmer också alldeles utmärkt på USA.

Således har ni – tydligt och klart – tummat på de svenska vapenexportbestämmelserna.

Anf. 34 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Jag är glad att jag har fått ett så klart svar från handelsministern att det inte behöver tolkas. Det är definitivt ett avståndstagande från Boforschefens uttalande att Bofors i fortsättningen skall satsa på utveckling för export mer som regel än som undantag.

Denna debatt har varit ganska lång. Den har varit betydelsefull, och den har klarlagt en hel del viktiga fakta. Det viktigaste är helt tydligt att vi nu tack vare de uppgifter som bl. a. jag har tagit fram, vet att DIVAD-systemet kommer att ingå i Rapid Deployment Force. Vi vet ännu inte regeringens slutliga svar på Bofors ansökan om att få exportera till detta offensiva vapensystem. Men av debatten att döma har den dåligt informerade regeringen ändå så mycket klart för sig att den inte kommer att tillåta vapenexport för offensiva syften. Och farhågor för en sådan export var ändå huvudorsaken till denna debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1981/82:140 om planeringen för ny förvaltningsbyggnad i Nyköping

Anf. 35 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Holger Bergman har frågat mig om jag vill medverka till att ett planerat byggprojekt i Nyköping omfattande tingsrätt, länsrätt och polishus genomförs i ett sammanhang och utan etappindelning.

Uppförandet av förvaltningsbyggnaden i Nyköping är en mycket angelägen fråga. Såväl de berörda domstolarnas som polisens nuvarande lokaler är från flera synpunkter olämpliga.

Av praktiska och ekonomiska skäl är det ofta nödvändigt eller lämpligt att stora byggprojekt utförs i etapper. Byggnadsstyrelsen har i detta fall föreslagit att byggnaden uppförs i två etapper och har i september 1981 redovisat byggnadsprogram för den första etappen, som avses omfatta lokaler för domstolarna. Byggnadsprogram för etapp 2, som avses omfatta lokaler för polisen och åklagarmyndigheten, kommer enligt vad jag erfarit att redovisas under våren.

Målsättningen har varit att byggstart för etapp 1 skulle ske under nästa vinter. I 1982 års budgetproposition har regeringen föreslagit att det för budgetåret 1982/83 anvisas medel för denna etapp.

En gemensam projektering av förvaltningsbyggnadens två etapper skulle förse ena projektet och omintetgöra en byggstart nästa vinter. Mot den bakgrunden bedömer jag det vara lämpligare att projekteringen sker i etapper.

När byggnadsprogrammet för etapp 2 redovisas i vår kommer regeringen att ta ställning till projekteringen i den delen.

*Om planeringen
för ny förvaltningsbyggnad i
Nyköping*

Anf. 36 HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min interpellation.

Jag har ställt samma fråga till justitieministern i en tidigare regering, men anledningen till att jag nu upprepar den är att det har inträffat ett par väsentliga förändringar sedan dess.

Rikspolisstyrelsen har nämligen fr. o. m. den 22 december 1981, på grund av arbetsmiljörisker, förbjudit polisstyrelsen i Nyköpings polisdistrikt att använda en del av sina lokaler som arbetslokaler.

Det andra som har hänt är att den utpendling av byggnadsarbetare till främst Stockholmsregionen som tidigare var möjlig nu nästan helt har upphört. Detta har lett till att arbetslösheten bland byggnadsarbetare i Nyköpingsregionen har ökat med hela 150 % på knappt ett år.

Detta tillsammans med vad som framkommit vid uppvaktningar och tidigare frågedebatter här i riksdagen talar ju för att man borde bygga förvaltningsbyggnaden utan etappindelning.

Nu är situationen som den är, och jag vill absolut inte medverka till att byggstarten försenas. På den punkten är vi helt överens.

Men jag tolkar justitieministerns svar så att projektering av etapp 2 skall ske på ett sådant sätt att byggnadsarbetena på de båda etapperna kan fortgå kontinuerligt. Jag vill därför fråga justitieministern: Är denna min tolkning riktig? Är den det, så är jag nöjd med svaret.

Anf. 37 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jag tror att Holger Bergman har tolkat in något mer i mitt svar än vad jag sade. Jag sade att vi så fort som möjligt vill komma i gång med

*Om planeringen
för ny förvalt-
ningsbyggnad i
Nyköping*

etapp 1. Vi förbereder nu arbetet på etapp 2 och kommer så fort som möjligt att ta ställning till byggandet av den etappen. Anledningen till att vi inte kan ta slutlig ställning i dag är att jag, när tillfälle ges, vill ha möjlighet att göra en bedömning gentemot andra angelägna projekt och andra arbetsmarknadssituationer i landet.

Men jag vill än en gång understryka att jag har all förståelse för behovet av lokaler för polisen i Nyköping. Jag är väl medveten om vilka besvärliga förhållanden man arbetar under där, och det är naturligtvis ett starkt skäl för att driva på denna fråga så mycket som möjligt.

Anf. 38 HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Egentligen hade det varit förnuftigare att bygga den etapp som omsluter polishus och lokaler för åklagarmyndigheten före lokaler för länsrätt och tingsrätt. De lokalerna är nämligen i större behov av att bytas ut. Men när det nu har gått så långt att man inte kan göra någonting åt detta eller ändra på det, såvitt jag förstår, så skall jag inte vara påstridig på den punkten.

Eftersom de lokaler som nu används är utdömda – garage och verkstadslokaler – blir kanske polismyndigheten i Nyköping tvungen att avskeda folk som sysslar med sådant och gå ut till fristående företag för att få denna service utförd. Som jag påtalat är dessutom byggarbetslösheten stor i Nyköping på grund av det förhållandet att man nu inte har möjlighet att pendla. Självfallet hade det varit värdefullt om man hade kunnat bli klar med detta till nästa vinter för att kunna sysselsätta ett större antal byggnadsarbetare då.

Jag bedömer det så, att om det funnits möjligheter att fortlöpande driva arbetet med hela förvaltningsbyggnaden, så skulle i varje fall en del av de byggnadsarbetare som i dag går arbetslösa eller eventuellt framdeles kommer att gå arbetslösa få arbete under längre tid. Därför är det min förhoppning att justitieministern gör vad som på honom ankommer och vad han förmår för att klara den här saken.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Förslag

1981/82:12 till finansutskottet

7 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1981/82:28

Utbildningsutskottets betänkande 1981/82:9

Trafikutskottets betänkanden 1981/82:9–11

8 § Anmälades och bordlades

Förslag

1981/82:8 Riksdagens revisorers förslag angående den ekonomiska uppörelsen i samband med bildandet av Svenskt Stål AB

9 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 5 februari

1981/82:249 av *Ingvar Eriksson* (m) till jordbruksministern om förbättringar i skördeskadeskyddet:

Hösten 1980 ställde jag en fråga till jordbruksministern angående möjligheten att snabbt förändra skördeskadeskyddet, bl. a. i så måtto att flera grödor kunde ingå i skyddet.

I sitt svar framhöll statsrådet Dahlgren att han hade för avsikt att föreslå regeringen att ge vissa uppdrag om kompletterande utredningar vid sidan av arbetet inom jordbruksdepartementet med förslaget "Nytt skördeskadeskydd" (SOU 1979:33). Statsrådet räknade då med att dessa skulle kunna genomföras under första halvåret 1981, varefter arbetet med en proposition skulle kunna slutföras.

I anledning av att ännu inget förslag framlagts och ej heller aviserats enligt vårens propositionsförteckning, vill jag till chefen för jordbruksdepartementet ställa följande frågor:

1. Vad är orsaken till att ännu inget förslag om nytt eller förändrat skördeskadeskydd framlagts?
2. När har jordbruksministern för avsikt att framlägga proposition i ärendet?
3. Är jordbruksministern beredd att medverka till att årets odling av åkerböna och matärtor tas in i det nuvarande skyddet?

1981/82:250 av *Martin Olsson* (c) till kommunikationsministern om åtgärder för att höja standarden på riksväg 83 mellan Ljusdal och Ånge:

Vissa sträckor av riksväg 83 mellan Ljusdal och Ånge har en mycket otillfredsställande standard och behöver byggas om bl. a. för att minska olycksfrekvensen. Ombyggnader har diskuterats vid olika tillfällen men inte blivit genomförda.

Vägen är av stor betydelse såväl för genomfartstrafik som för lokal trafik och inte minst för timmertransporter i detta skogsrika område.

F. n. överväger man att klassificera denna riksväg mellan Gävleborgs och Västernorrlands län som länsväg i stället för som riksväg.

Överväger kommunikationsministern några åtgärder för att höja standarden på riksväg 83 mellan Ljusdal och Ånge?

Nr 75

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Meddelande om
frågor*

Måndagen den
8 februari 1982

---

*Meddelande om
frågor*

1981/82:251 av *Lars-Erik Lövdén* (s) till bostadsministern om regeringens handläggning av planärende rörande Malmö kommun:

Regeringen har nyligen beslutat att kräva fastställelse av generalplan för de södra delarna av Malmö kommun, totalt omfattande en tredjedel av kommunens samlade yta. Med beslutet följer nybyggnadsförbud inom de berörda områdena.

Beslutet bygger på en paragraf i byggnadslagen som aldrig tidigare använts, då den ansetts innebära ett alltför starkt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Genom underhandskontakter har regeringen tidigare kunnat undvika en så drastisk åtgärd som användandet av denna paragraf.

Regeringens beslut är uppseendeväckande och har lett till massiva protester från alla politiska partier i Malmö. Genom beslutet läggs en förlamande hand över hela markplaneringen. Bostadsbyggande, serviceutbyggnad och industriinvesteringar omöjliggörs under de närmaste åren – detta i en kommun som har stora sysselsättningsproblem och ekonomiska bekymmer.

Vilka motiv har regeringen för sitt beslut?

Har regeringen noga utrett konsekvenserna innan beslutet togs?

Har några underhandskontakter tagits med kommunen före beslutet?

1981/82:252 av *Ylva Annerstedt* (fp) till statsrådet Ulla Tillander om slopande av betygen i lärarskicklighet inom lärarutbildningen:

Med anledning av propositionen om den statliga skoladministrationen beslöt riksdagen förra året att betyg i lärarskicklighet skulle anges med godkänd eller icke godkänd och att denna ordning skulle tillämpas fr. o. m. vårterminen 1982.

Universitets- och högskoleämbetet har i skrivelse av den 21 december 1981 meddelat universitet och högskolor med lärarutbildning att UHÄ har beslutat att de förändrade bestämmelserna skall tillämpas först fr. o. m. den 1 juli 1982.

Vilka åtgärder avser skolministern vidtaga för att riksdagens beslut skall efterlevas?

10 § Kammaren åtskildes kl. 13.42.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON